

СТРАТЕГІЯ 2020

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

**«Інформаційні технології в державному
управлінні»
Ініціативи Президента України**

Інформаційно–бібліографічний бюлетень

Головний редактор

С. В. Полтавець, в.о.директора Фонду Президентів України,
канд. політ. наук, ст. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

В.М. Удовик, ст. наук. співроб. інформаційно–аналітичного відділу
Фонду Президентів України, канд. іст. наук

Інформаційні та бібліографічні матеріали підготували

В.М. Удовик, Л.Г. Дем'яненко,
М.Б. Кушнарьова, Є.В. Глушук

Заснований у 2014 році
Виходить один раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр–т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 525–54–70
E–mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2020

Передрук за погодженням

«Інформаційні технології в державному управлінні»

(Ініціативи Президента України)

Випуск 09 (83)

(огляд матеріалів ЗМІ за 1 – 30 вересня 2020 р.)

Зміст

Анонс.....	4
Офіційна інформація.....	10
Регіональні ініціативи.....	28
Експертний погляд.....	31
Блоги та соціальні мережі	35
Зарубіжний досвід.....	47
Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування.....	60

Анонс

05 жовтня 2020 р. (Київ)

ДІА SUMMIT – осінь 2020.

Онлайн-презентація нових електронних послуг.

Що на вас чекає:

- Розкажемо, як перетворюємо державу на зручний застосунок у смартфоні
- Представимо нові електронні послуги, що зекономлять час та нервові клітини
- Нові цифрові документи, що полегшать отримання послуг та зменшать кількість непотрібних папірців
- Подолання корупції в Україні за допомогою діджиталізації послуг
- Презентація оновленого дизайну застосунку Дія
- Відвітуємо, що міністерство зробило за рік роботи.

Володимир Зеленський, Дмитро Разумков, Денис Шмигаль, Михайло Федоров та ін. презентують революційні послуги Дії (<https://thesummit.dia.gov.ua>).

до 06 жовтня 2020 р.

Розробка онлайн-платформи взаємодії органів виконавчої влади з громадянами та інститутами громадянського суспільства.

Швейцарсько-українська Програма «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP) оголошує конкурс на розробку онлайн-платформи взаємодії органів виконавчої влади з громадянами та інститутами громадянського суспільства.

Програма EGAP, що фінансується Швейцарською агенцією розвитку та співробітництва, та реалізується Фондом Східна Європа та Фондом Innovabridge у партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України, спрямована на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій для вдосконалення якості врядування, покращення взаємодії влади та громадян, та сприяння соціальним інноваціям в Україні.

На основі досліджень та суспільного запиту, щодо єдиного вікна комунікації уряду та інститутів громадянського суспільства, були розроблені технічні вимоги щодо розробки онлайн-платформи взаємодії органів виконавчої влади з громадянами та інститутами громадянського суспільства, які пройшли публічне обговорення.

Основне завдання: розробка програмного забезпечення онлайн-платформи взаємодії органів виконавчої влади з громадянами та інститутами громадянського суспільства відповідно до технічних вимог (додаток).

Вимоги до виконавця:

- досвід розробки програмного забезпечення не менше 2 років;

- досвід створення систем аналогічної складності.

Критерії відбору:

- ціна;
- термін виконання завдання;
- досвід виконання аналогічних завдань.

Порядок подання пропозицій:

Пропозиції приймаються від фізичних осіб-підприємців (далі – ФОП) та юридичних осіб (далі – ЮО).

Пропозиція оформлюється на бланку ЮО/ФОП (за наявності) відповідно до аплікаційної форми (посилання під заголовком оголошення), підписується уповноваженою посадовою особою учасника та скріплюється печаткою (за наявності). До **пропозиції обов'язково має бути додана:**

- копія виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- копія документу, що підтверджує повноваження посадової особи, яка представляє заявника.

Пропозиції (пакет документів) подаються у запечатаному конверті, завіреному підписом уповноваженої посадової особи учасника та печаткою (за наявності), електронна копія пропозицій має бути надіслана на електронну пошту tender@egap.in.ua.

На конверті повинно бути зазначено повне найменування або ПІБ заявника, його місцезнаходження, прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи, ідентифікаційний код за ЄДРПОУ, номери контактних телефонів.

Просимо звернути увагу, що Фонд Східна Європа є суб'єктом, що звільняється від сплати податку на додану вартість, на підставі статті 3.1 Угоди між Урядом України та Урядом Швейцарської Конфедерації про технічне та фінансове співробітництво від 13 жовтня 1997 року, реєстраційної картки проекту №4278-01, та пункту 3.2 статті 3 Податкового кодексу України. Тобто, Фонд Східна Європа проводитиме оплату за товари без врахування ПДВ.

Терміни та адреса подання заявок:

Оригінали заявок на участь у конкурсі мають бути надіслані в паперовому вигляді на адресу Програми EGAP Фонду Східна Європа не пізніше 18:00 06 жовтня 2020 року.

Адреса: Програма EGAP, Фонд Східна Європа вул. Саксаганського, 96 5 поверх, офіс 508 Київ, 01032 Україна

Контактна інформація:

Марія Соколова, фахівець із закупівель Фонду Східна Європа tender@egap.in.ua (<https://egap.in.ua/competitions/rozrobka-onlain-platformy-vzaiemodii-orhaniv-vykonavchoi-vlady-z-hromadianamy-ta-instytutamy-hromadianskoho-suspilstva>).

до 07 жовтня 2020 р. (Київ)

Конкурс цифрової трансформації «Дієва громада» від Мінцифри.

Міністерство цифрової трансформації оголосило конкурс «Дієва Громада». Це перший етап оцінки цифрової трансформації територіальних громад для написання майбутньої стратегії цифрової трансформації регіонів.

Конкурс проводиться Міністерством цифрової трансформації України у співпраці із Програмою «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що впроваджується Фондом Східна Європа та Фондом Innovabridge за підтримки Швейцарії.

Участь у конкурсі може взяти кожна громада в Україні.

Щоб взяти участь необхідно зареєструватись на сайті <https://hromada.diia.gov.ua/#participation-form> та описати кращий реалізований або запланований проект.

Увага! Збір анкет триватиме до 7 жовтня.

Номінації Конкурсу:

- Інновація в сфері публічних послуг
- Найбільший ефект для громади за мінімум витрачених фінансів
- Цифрова інфраструктура
- Ефективне управління ресурсами
- Взаємодія влади та громади
- Інновації у сферах, освіти, охорони здоров'я, соціальній, ЖКГ та ін.

Мета конкурсу: підтримати процес цифровізації громад для зручного життя людини.

Завдання конкурсу:

- Дослідити та порівняти поточний рівень готовності до цифровізації муніципалітетів України
- Надати поштовх до цифровізації громад та областей
- Створити мережу муніципалітетів – цифрових лідерів

Чому варто взяти участь у Конкурсі:

- підвищити привабливість територіальної громади для отримання міжнародної технічної допомоги;
- стати частиною спільноти Дієвих громад, які будуть цифровими лідерами України;
- отримати рекомендації щодо цифрової трансформації у вашій громаді;
- поділитися успішними практиками з іншими громадами;
- підвищити інституційну спроможність для кращої взаємодії зі своїми жителями;
- взяти участь у написанні Національної стратегії цифровізації.

Переможці Конкурсу будуть оголошені 15 жовтня 2020 року.

За додатковою інформацією звертайтеся за електронною адресою info@hromda.diia.gov.ua (<https://www.prostir.ua/?grants=konkurs-tyfrovoji-transformatsiji-dijeva-hromada-vid-mintsyfyry>).

30 жовтня – 1 листопада 2020 р. (Київ)

Hack for Locals 2.0: «Безпечні спільноти» (Safer Communities Hackathon).

Міністерство цифрової трансформації України спільно із програмою ООН із відновлення та розбудови миру запрошують взяти участь у хакатоні Hack for Locals 2.0: «Безпечні спільноти» (Safer Communities Hackathon).

Об'єднання небайдужих учасників з усієї України – розробників, дизайнерів, представників громад, управлінців, активістів та ентузіастів громадянського суспільства, надавачів послуг з безпеки, підприємців і маркетологів для плідної співпраці та пошуку рішень, які сприятимуть побудові більш «розумних», сильних, безпечних і згуртованих спільнот.

Три найкращі проекти отримують грант на реалізацію ідей від Програми ООН із відновлення та розбудови миру (сума гранту складає від \$3 000 до \$30 000 залежно від ідеї та географії проекту), підтримку в складанні грантової заявки, менторську допомогу від організаторів та інші цінні призи від партнерів.

Ідея проекту має відповідати одному з напрямів:

- Цифрова безпека та цифрова грамотність.
- Інклюзивні послуги з безпеки для кожного.
- Координація діяльності між різними надавачами послуг з безпеки та громадами.
- Реагування на кризи та можливості раннього попередження/сповіщення (як об'єднати громадян, представників влади та надавачів послуг з безпеки на місцевому рівні в разі надзвичайної ситуації або загрози, для того, щоб провести необхідні превентивні заходи та зробити спільні дії швидшими та ефективнішими).
- Громадська безпека на основі фактичних даних (як використовувати дані з відкритого доступу (open data) для спільної користі).

Зареєструватися можна hackforlocals.org.

Hack for Locals 2.0: «Безпечні спільноти» (Safer Communities Hackathon) організований в межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру у співпраці з Міністерством цифрової трансформації України, Платформою кар'єрного розвитку Harry Monday та агентством інновацій Center42, за фінансової підтримки Європейського Союзу та урядів Данії, Канади, Нідерландів, Швейцарії та Швеції.

Програму ООН із відновлення та розбудови миру реалізують чотири агентства ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки),

Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) і Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).

Програму підтримують тринадцять міжнародних партнерів: Європейський Союз, Європейський інвестиційний банк, Посольство США в Україні, а також уряди Великої Британії, Данії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Швейцарії, Швеції та Японії (*Мінцифри та ПРООН оголошують хакатон для розвитку громад Hack for Locals 2.0 // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifri-ta-proon-ogoloshuyut-khakaton-dlya-rozvitku-gromad-hack-for-locals-20>*).

18–19 Ноября, 2020 г. (Санкт-Петербург, РФ)

Седьмая международная конференция «Электронное управление и открытое общество: вызовы Евразии» (Electronic Governance and Open Society: Challenges in Eurasia) EGOSE-2020

Организаторы: Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования «Национальный исследовательский университет ИТМО» (Университет ИТМО) и Северо-Западный Институт Управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте РФ (СЗИУ РАНХиГС)

Важная задача конференции – способствовать формированию в Евразийском пространстве международного сообщества специалистов, ведущих исследования и разработки в области технологий информационного общества, электронного правительства, электронного управления и электронной демократии. Конференция способствует изучению зарубежного опыта и развитию международного сотрудничества в данной области. С 2014 г. конференция стала международной и единственной англоязычной конференцией в России по заявленной тематике.

По причине пандемии COVID-19, в этот раз конференция будет проводиться в смешанном формате: Очном, для тех кто желает и может приехать в Санкт-Петербург и в формате ZOOM-конференции для тех, кто предпочтет участвовать дистанционно.

Программный комитет EGOSE-2020 приглашает авторов предлагать к презентации и публикации оригинальные работы *по следующим тематикам:*

- Электронное управление и Евразийская интеграция
- Перспективы и проблемы «Открытого правительства»
- Информационное общество и электронное управление
- Электронное правительство, ориентированное на граждан
- Создание умных городов
- Умный город, Умный гражданин и качество жизни
- Электронное управление и моделирование политик
- Электронное участие и инициативное бюджетирование
- Социальные сети: инструменты анализа, участие и эффекты

•Практические примеры, эффекты и тенденции электронных трансформаций в государственном и муниципальном управлении

Рабочий язык конференции – английский.

Рецензирование и оценка поданных на конференцию статей осуществляется международным программным комитетом по стандартной процедуре двойного слепого рецензирования (минимум три рецензии) для обеспечения высокого научного уровня конференции и избежания конфликта интересов.

Публикация: Поданные и успешно прошедшие процедуру рецензирования статьи будут опубликованы в сборнике Communications in Computer and Information Science (CCIS) издательства Springer, индексируемого в Scopus и других индексах при условии оплаты регистрационного взноса и презентации статьи на конференции, как минимум, одним из авторов. К публикации принимается не более двух статей одного автора.

Место проведения конференции: Санкт-Петербург, ул.Ломоносова д.9. Университет ИТМО (<http://egov-conf.ifmo.ru/rus.html>).

Офіційна інформація

Кабмін схвалив постанову, якою дозволено зареєстрованим належним користувачам транспортних засобів користуватись електронним свідоцтвом про реєстрацію транспортного засобу в мобільному застосунку Дія.

Раніше в Дії свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу (техпаспорт) відображалися тільки у власників автівок. Тепер своїм техпаспортом можна поділитися з іншим водієм. Для цього в кабінеті водія потрібно призначити належного користувача. Після того, як власник авто підтвердить належного користувача, в іншого водія в Дії відобразиться свідоцтво на керування транспортним засобом.

Проект реалізується Міністерством цифрової трансформації спільно з Міністерством внутрішніх справ України. Офіційно 5 жовтня на Dii Summit буде презентований новий функціонал за стосунку *(Передавайте право керування автівкою іншій людині // <https://thedigital.gov.ua/news/peredavayte-pravo-keruvannya-avtivkoyu-inshiy-lyudini?fbclid=IwAR1n5Gx8HDwCJMndZuRK5PC-TmVWUjeNcYrkTuvhKoVSgMRi7RYT66gLmvw> – 2020. – 30.09).*

Бета-тестування в «Дія».

Розпочалось попереднє тестування нових функцій програми «Дія». Наразі застосунок вже має електронний паспорт, ID-картку, водійське та студентське посвідчення. І вже скоро до програми додадуть нові функції:

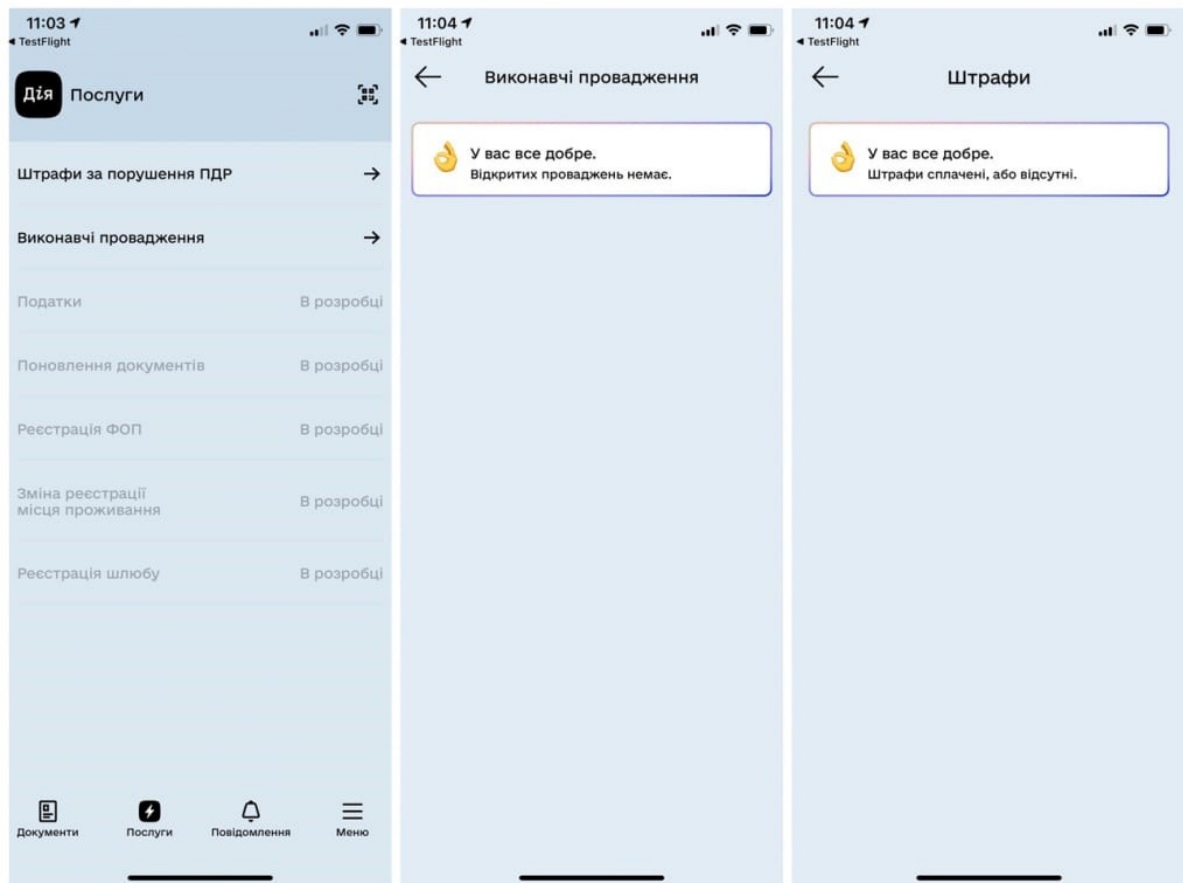
- свідоцтво про народження дитини
- перегляд та оплата штрафів за порушення ПДР (фото та відеофіксація)
- перегляд та оплата боргів за виконавчими провадженнями фізичними особами-боржниками

Бета-тест можливостей розпочався сьогодні для обмеженого кола користувачів.

Штрафи ПДР в «Дія»

Програма відображатиме поточні штрафи та надсилати сповіщення. Також за допомогою застосунку можна буде оплатити штрафи за порушення правил дорожнього руху – наразі лише тільки фото- та відеофіксації.

«Дія» підтягує штрафи з Реєстру адміністративних правопорушень у сфері дорожнього руху. Аби побачити штрафи необхідно мати техпаспорт або водійське посвідчення у «Дії».

Оплатити штрафи ПДР можна за допомогою картки, Google Pay чи Apple Pay. Квитанція зберігається в програмі, також її можна завантажити або надіслати на електронну пошту.

Після сплати штрафу він переходить у статус «очікує на зарахування».

Після зміни статусу цього штрафу на «оплачено» в системі МВС штраф переходить у статус «оплачено» в «Дії», а потім відправляється в архів.

Процес електронної сплати штрафів ПДР законодавчо врегульовано постановою КМУ від 4.12.2019 про «Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Єдиного державного порталу адміністративних послуг».

Перегляд та сплата боргів у «Дії»

Застосунок відображає та дозволяє оплачувати борги в рамках виконавчих проваджень. У «Дії» можна ознайомитися з інформацією, чи є у вас виконавчі провадження, де вас визнано боржником. У разі наявності таких можна швидко сплатити борги онлайн.

Застосунок «Дія» підтягує борги з Автоматизованої системи виконавчих проваджень (АСВП) Міністерства юстиції. Після авторизації в застосунку за вашим РНОКПП підтягуються подробиці про виконавчі провадження.

До цього вже проводили бета-тест **електронного РНОКПП** – податкового номера. Очікується, що в загальному доступі ця функція з'явиться вже наступного місяця, на презентації нових послуг програми.

Процес сплати боргів врегульовано наказом Мін'юсту від 05.08.2016 № 2432/5 «Про затвердження Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження». Інформація про борги може відображатися в Ді

Свідоцтво про народження

Цифрове свідоцтво про народження дитини тепер доступно для батьків у мобільному застосунку. У програмі можна побачити свідоцтва видані з 2004 року до 2019 року. Аби додати документ натисніть «дати свідоцтво про народження» в розділі «документи». Введіть серію та номер свідоцтва.

Документ підвантажиться:

Якщо прізвище та дата народження батьків (тата або мами – того, хто робить запит на додавання свідоцтва) в реєстрі збігаються з даними батьків у Дії (мами або тата).

Якщо не існує інших обмежень: батьки не вказані у свідоцтві про народження/батьків позбавили прав та ін.

У свідоцтві генеруються QR-код для верифікації документа. Вар-код – для перевірки дійсності документа та шерінгу (можливості поділитися цифровою копією). Документ доступний для обох батьків, якщо вони додадуть свідоцтво до свого застосунку.

Наразі реєстрація на тестування закрита, оскільки досягнуто максимальної кількості учасників. Якщо тестування колись знову відкриється, ви зможете дізнатися про це на спеціальному сайті (*Станіслав Троянов У застосунку «Дія» почався бета-тест цифрового свідоцтва про народження, оплати штрафів ПДР та своїх боргів // <https://nachasi.com/2020/09/29/diia-beta>. – 2020. – 29.09).*

Як повідомив **міністр інфраструктури Владислав Криклій**, міністерство планує розробити мобільний застосунок для власників дронів з інтерактивною мапою повітряного простору та можливістю подання заявок на використання повітряного простору.

Також Владислав Криклій зазначив, що відповідно до підрахунків міністерства, український ринок дронів до 2023 року досягне 200 тисяч одиниць.

На сьогодні безпілотні повітряні судна використовуються вже в дуже багатьох сферах життєдіяльності, як, наприклад, у сільському господарстві, для пошуку та рятування, інспекцій, картографування (...). Для підтримки швидкого розвитку потрібно вирішити деякі нормативні колізії та спростити процеси.

Міністр інфраструктури повідомив, що на сьогодні відсутній облік безпілотних повітряних суден та немає стандартизованих засобів їх ідентифікації.

Крім того, він зазначив, що необхідно автоматизувати процес надання дозволів на використання повітряного простору.

Розвиток сфери безпілотних повітряних суден однозначно створює нові можливості для бізнесу, та ми, зі свого боку, будемо працювати над створенням належних для цього умов.

Як приклад безпечної експлуатації дронів Владислав Криклій *використав історію, що трапилась цього року у Латвії.*

2 травня несправний дрон вийшов з під контролю й через це на декілька днів закрили повітряний простір Риги – літаки були змушені сідати в інших містах. Вага дрону складала понад 26 кілограмів, швидкість польоту – приблизно 70 кілометрів на годину.

Влада Латвії на декілька днів обмежила польоти в країні та попросила мешканців повідомити, якщо хтось побачить дрон (*Станіслав Троянов В Україні зроблять мобільний застосунок для власників дронів з інтерактивною мапою // <https://nachasi.com/2020/09/28/drone-app>. – 2020. – 28.09).*

Кількість батьків, які стали щасливими користувачами послуги «Малятко, збільшилась до 25300! Лише за минулий тиждень послугою скористались понад тисячу разів.

Ми раді високому рівню задоволеності послугою. 93 % користувачів оцінили сервіс на «відмінно» та «добре», а за серпень задоволеність досягла 100 %. Мінцифра здійснює щотижневий моніторинг та аналіз динаміки оцінок для вдосконалення сервісу і ще кращого надання послуги.

Збільшуємо географію покриття. «Малятко» доступна в 43 населених пунктах України і їх кількість постійно зростає. Це комплексна послуга 8 в 1: 2 базові (обов'язкові) та 6 на вибір.

Базові послуги: державна реєстрація народження та визначення походження дитини (якщо батьки не перебувають у шлюбі). У свідоцтві про народження буде вказана інформація про батьків малюка.

Послуги на вибір: призначення допомоги при народженні, реєстрація в державному реєстрі фізичних осіб-платників податків, призначення допомоги багатодітним сім'ям, реєстрація місця проживання дитини, присвоєння дитині унікального номера запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (УНЗР) та визначення належності дитини до громадянства України.

Найбільшим попитом послуга «Малятко» користується в таких регіонах: м. Київ, Харківська, Львівська, Дніпропетровська, Одеська, Волинська та Запорізька області.

Впровадження послуги реалізується Міністерством цифрової трансформації України за підтримки Прем'єр-міністра України, Міністерства юстиції, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства соціальної політики, Міністерства фінансів, Державної міграційної служби, Державної податкової служби та за сприяння міжнародних проєктів: програми EGAP (Швейцарська Конфедерація та Фонд

Східна Європа), SURGe за підтримки Уряду Канади, проєкту EGOV4UKRAINE, що є частиною програми U-LEAD з Європою, EU4PAR, Grid Dynamics Life (*Понад 25 тисяч українців скористались послугою eМалютко // <https://thedigital.gov.ua/news/ponad-25-tisyach-ukraintsiv-skoristalis-poslugoyu-emalyatko>. – 2020. – 24.09).*

Форум електронного врядування «451°E» протягом останніх 5 років став майданчиком, де щороку обговорюються успішні проєкти у сфері електронного врядування в Україні та світі. Цьогоріч захід також відбудеться, проте з певними карантинними обмеженнями. Локація має достатню площу, аби забезпечити фізичну дистанцію між учасниками. Серед всіх присутніх буде проводитись температурний скринінг під час реєстрації, обов'язковим є дотримання маскового режиму, а на території заходу передбачено засоби для дезінфекції рук.

«Так, 2 жовтня у трамвайному депо «Lem Station» (м. Львів, вул. Д. Вітовського, 57) учасники обговорюватимуть центральну тему VI форуму «451°E»: запровадження інновацій в турбулентні часи – Час (для) змін.

Чому обрали таку тему? Пандемія 2020 року поставила перед кожним серйозні виклики та внесла значні зміни у буденне та професійне життя. Запровадження карантину змусило всіх призвичаюватись до нових обставин, опановувати нові практики. Тепер те, що ще донедавна було просто сучасними онлайн-практиками, уже зараз стало буквально життєво необхідним. Тому кожен особисто повинен визначитись для чого все-таки час: змінювати чи приймати зміни?», – розповідають організатори форуму.

В умовах карантинних обмежень, організатори змінили формат заходу та поєднують онлайн та офлайн активності.

Онлайн частина форуму розпочнеться 28 вересня і триватиме до початку офлайн зустрічі.

Впродовж цього тижня планується проведення онлайн-інтерв'ю та публікація заздалегідь записаних відеоінтерв'ю із відомими персонами у сфері електронного врядування, smart city та інформаційних технологій.

У програмі офлайн частини заходу заплановано обговорення практичних кейсів цифрових застосунків, виступ представників ІТ-компаній, а також відбудеться презентація демоверсії оновленого «Порталу Мешканця».

Маленька новація цьогорічного форуму e-врядування – реєстрація за допомогою чатботу. Щоб стати учасником заходу потрібно перейти за посиланням t.me/forum_451e_bot, залишити свої контактні дані та отримати персональний QR-код. З його допомогою відбуватиметься реєстрація та контроль кількості присутніх осіб на заході.

До участі Форумі «451°E» запрошуються представники муніципалітетів українських міст, громадські активісти, розробники програмного забезпечення, ІТ-спеціалісти, активні мешканці та журналісти.

З усією актуальною інформацією про форум можна ознайомитись на сторінках форуму у соціальних мережах Facebook

(<https://www.facebook.com/forum451e>) та Instagram
(<https://www.instagram.com/forum451e/?hl=uk>) *(Цього року під час форуму електронного урядування «451°E» обговорять нові тренди цифрових практик мешканців // <https://city-adm.lviv.ua/news/society/public-sector/281655-tsoho-roku-pid-chas-forumu-elektronnoho-uriaduvannia-451-e-obhovoriat-novi-trendy-tsyfrovykh-praktyk-meshkantsiv>. – 2020. – 23.09).*

Впроваджуємо електронне свідоцтво про народження.

Сьогодні Кабінет Міністрів схвалив постанову, згідно з якою впроваджується цифрове свідоцтво про народження дітей віком до 14 років.

Раніше свідоцтво про народження було лише в паперовому вигляді. Відтепер документ також відобразатиметься в мобільному застосунку Дія в обох батьків. Разом зі свідоцтвом також відобразатиметься і актуальна прописка дитини. Відтепер електронне свідоцтво про народження має таку саму юридичну силу, що й паперове.

Ухвалена постанова визначає порядок замовлення, формування, пред'явлення та встановлення достовірності е-свідоцтва про народження. Також постановою визначено можливість передавання цифрового свідоцтва про народження у вигляді електронних копій.

Скоро Мінцифри запустить бета-тестування електронного свідоцтва про народження в мобільному застосунку Дія *(Електронне свідоцтво про народження – Уряд схвалив постанову // <https://thedigital.gov.ua/news/elektronne-svidotstvo-pro-narodzhennya-uryad-skhvaliv-postanovu>. – 2020. – 23.09).*

Тепер у цифрових паспортах у Дії відобразатиметься актуальне місце проживання громадянина.

Для цього Кабінет Міністрів вніс зміни до своєї Постанови №278 від 15 квітня 2020 року.

Після підключення вашого населеного пункту до Реєстру територіальних громад ви зможете посвідчувати своє місце проживання, пред'явивши ID-картку або закордонний паспорт у Дії. У застосунку відобразатиметься зареєстроване місце проживання.

Крім цього, ваш документ у Дії містить інформацію про номер платника податків, запис УНЗР та місце народження.

Незабаром Мінцифри презентує можливість ділитися цифровою копією документа, що посвідчує особу. Вже в Дії доступні паспорти, студентський квиток, посвідчення водія та свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу.

Зараз тестуємо цифровий номер платника податків (реєстраційний номер облікової картки платника податків), цифрову довідку для внутрішньо переміщених осіб та цифрове свідоцтво про народження дитини *(Місце проживання – у вашому паспорті в Дії //*

<https://thedigital.gov.ua/news/mistse-prozhivannya-u-vashomu-pasporti-v-dii>. – 2020. – 23.09).

В Україні відбувся четвертий всеукраїнський Open Data Forum 2020. Фокус цьогорічної події: вплив відкриття даних на вирішення суспільних проблем і покращення урядування. Окрім того, на форумі відбулися щорічна церемонія нагородження лідерів із розвитку відкритих даних в Україні Open Data Awards і визначення переможців національного конкурсу стартапів Open Data Challenge із призовим фондом понад 3,7 млн грн на реалізацію та підтримку проєктів із використанням відкритих даних.

Представники органів центральної та міської влади, бізнесу, громадських ініціатив, державних установ та міжнародних організацій говорили про те, як відкриття тих чи інших наборів даних вплинуло на роботу державних установ, які можливості це дало бізнесу та громадському сектору, в тому числі – для протидії корупції.

«Минулого року зі сцени Open Data Forum я озвучив амбітну мету на найближчі три роки – Україна у ТОП-3 рейтингів у сфері відкритих даних. Сьогоднішній форум – це тригер, який показує, що ми впевнено рухаємось до цієї цілі. Відкриті дані – це один із найбільш дієвих інструментів впливу громадян на ухвалення рішень владою, держслужбовцями та політиками. Найяскравіший приклад цього – те, як ми почали боротися з мільйонною, а можливо, й мільярдною корупцією у сфері будівництва, створивши новий Реєстр будівельної діяльності, завдяки якому кожен може відкрито перевірити інформацію про те, чи зводять нову будівлю на законних підставах. Саме силами команди Мінцифри та завдяки великій підтримці міжнародних донорів та суспільства ми як стартап довели, що можемо запускати проєкти, які дають результати та виходять на рівень сталого розвитку», – зазначив **Михайло Федоров, Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації України**.

Окрім цього, за підтримки міжнародних донорів та Мінцифри стартували вісім тематичних досліджень щодо впливу оприлюднення даних у різних галузях. Ці дослідження проводитимуть у таких сферах, як містобудівництво, охорона здоров'я, будівництво й ремонт доріг, провадження бізнесу, екологія, фіскальна політика та інші. За основу взято методологію міжнародної організації GovLab, що передбачає вивчення окремих практик застосування відкритих даних. Першим побачить світ дослідження щодо впливу відкритих даних Державної архітектурно-будівельної інспекції (ДАБІ). На черзі – аналіз впливу оприлюднення даних щодо ремонту й будівництва доріг.

Реалізація досліджень стала можливою за підтримки проєкту USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS», що фінансується урядом США та Великої Британії.

«Точні й актуальні дані створюють основу для ухвалення більш якісних урядових рішень. Відкриті дані також дають громадянам і правоохоронним

органам нові інструменти у боротьбі з корупцією. За останні роки Україні вдалося досягнути значного прогресу – Уряд відкрив велику кількість даних і не зупиняється на досягнутому. З появою все нових даних держава та приватний сектор розробляють IT-продукти, що істотно змінюють життя звичайних українців. І ми надзвичайно раді, що серед таких інноваційних проєктів, які мають вплив, є також переможці конкурсу Open Data Challenge, який ми підтримуємо вже четвертий рік поспіль», – прокоментувала **Мелінда Сіммонс, Посол Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в Україні.**

Крістіна Квін, Тимчасова повірена у справах США в Україні:

«Використання відкритих даних є критично важливим для розбудови довіри громадян до свого Уряду. Відкриті дані дають рішення для багатьох проблем економічного та соціального характеру. Вони мають антикорупційний ефект і у державному секторі. Ми дуже раді, що Уряд України розуміє важливість надання громадянам доступу до більшої кількості інформації. Це – фундаментальна річ для прозорості у суспільстві, що сприятиме зростанню економіки. Сполучені Штати Америки продовжуватимуть підтримувати зусилля Уряду України щодо відкриття даних для громадськості».

Окрім цього, у межах Open Data Forum 2020 анонсували концепцію порталу «Дія. Відкриті дані», що стане національним центром компетентності у сфері відкритих даних як для самих урядовців – розпорядників даних, так і для користувачів – представників бізнесу, громадських організацій, стартап-спільноти та звичайних користувачів. «Дія. Відкриті дані» міститиме базу знань для різних цільових аудиторій, стане точкою входу до десятків сервісів на основі відкритих даних, зручно систематизованих за сферами життєдіяльності: від юстиції та податків – до медицини та екології; а також стане майданчиком для комунікації та збору пропозицій від громадськості щодо формування загальнонаціональної політики у сфері відкритих даних. Запуск «Дія. Відкриті дані» заплановано до кінця року.

Також було презентовано національний освітній курс «Відкриті дані для державних службовців», що стане обов'язковим у програмі навчання службовців. Адже якість і повнота даних, що публікуються, часто залежить від рівня компетенцій розпорядників. Курс уже доступний на національній онлайн-платформі «Дія. Цифрова освіта».

Як підсумок щорічної церемонії нагородження Open Data Awards, де відзначають лідерів із розвитку відкритих даних в Україні, судді визначили переможців у трьох номінаціях:

Open Data Government Award. За найвищі стандарти публікації відкритих даних центральними органами управління – Національна служба здоров'я України.

Open Data City Award. За найвищі стандарти публікації відкритих даних міськими органами управління – Харків.

Open Data Social Impact Award. За найбільший соціальний вплив використання відкритих даних – Сіті-бот Назар.

Фіналом форуму стало нагородження українських стартапів, які змагались на Open Data Challenge за призовий фонд 3,7 млн грн на реалізацію та підтримку проєктів із використанням відкритих даних. **Судді обрали 5 переможців, серед яких:**

URBANDATA – вебсервіс пошуку та аналітики інформації про об'єкти будівництва в Україні та виявлення незаконних та ризикових забудов на основі містобудівних даних.

FreeLandUA – інформаційний маркетплейс із системою моніторингу операцій із земельними ділянками та сповіщенням про внесення змін у документацію.

Приховані Інтереси – онлайн-інструмент із виявлення конфліктів інтересів депутатів та чиновників на усіх рівнях.

PravoSud – система пошуку, аналізу та моніторингу судової практики для допомоги у підготовці правових аргументів та прогнозування судових рішень.

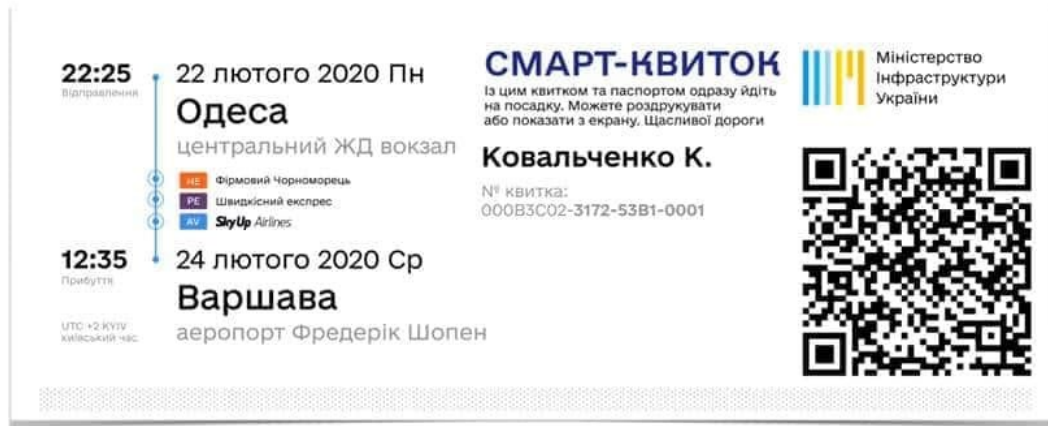
Deep Green Ukraine – геопортал моніторингу лісових природоохоронних зон для виявлення дій незаконного характеру на основі відкритих супутникових, кадастрових даних та лісових карт Держлісагентства *(В Україні проаналізують вплив відкриття даних на різні галузі економіки та створюють Національний центр компетентності у сфері відкритих даних // <https://thedigital.gov.ua/news/v-ukraini-proanalizuyut-vpliv-vidkrittya-danikh-na-rizni-galuzi-ekonomiki-ta-stvoryat-natsionalniy-tsentri-kompetentnosti-u-sferi-vidkritikh-danikh>. – 2020. – 23.09).*

SmartTicket – як це працюватиме

Уявіть, що вам потрібно потрапити з Харкова до Львова. Ви заходите на сайт електронного квитка, обираєте початком подорожі Харків, а завершенням – Львів, і система сама пропонує вам оформити всі квитки одночасно. Наприклад, маршрут може бути таким:

Метро Харкова до вокзалу => потяг Харків – Київ => експрес «Київ-Бориспіль» => авіарейс «Київ-Бориспіль – Львів».

Весь цей маршрут ви зможете спланувати на сайті у декілька кліків, а замість купи папірців отримати єдиний QR-код, який прийме як авіаперевізник, так і турнікет в метро.

На першому етапі SmartTicket працює лише для залізниці та міського транспорту Києва. Тобто, можна придбати квиток на потяг і метро до столичного вокзалу одночасно. За словами **радниці міністра цифрової трансформації Яніки Меріло**, участю в проєкті вже зацікавилися Маріуполь, Харків та Львівська ОДА.

Придбати «розумний квиток» можна вже *(Олександр Мамзуренко В Україні працював SmartTicket – залізниця + кийвський міський транспорт // <https://nachasi.com/2020/09/22/smartticket-2>. – 2020. – 22.09).*

За даними моніторингу за 2-й квартал 2020 року, 617 ЦНАП (з урахуванням територіальних підрозділів та віддалених робочих місць) використовують системи електронного документообігу та інформаційні системи.

Використання таких систем дозволяють ЦНАП автоматизувати процес надання послуг, прискорити роботу адміністраторів та управляти процесом надання адміністративних послуг з метою підвищення ефективності роботи з обслуговування громадян.

Наявність інформаційної системи та е-документообігу – це запорука підвищення якості надання послуг, доступність ЦНАП послуг та забезпечення надійного зберігання й захисту інформації. Адже кінцева мета роботи кожного адміністратора – якісне надання замовленої послуги.

Найпопулярнішими послугами в 2020 році стали:

- реєстрація місця проживання (22 %);
- послуги державного земельного кадастру (20 %);
- оформлення паспортних документів (7 %).

Найбільше українці користуються послугами ЦНАП у таких областях: Дніпропетровська, Київська, м. Київ, Львівська, Харківська, Миколаївська, Волинська та Сумська **(617 ЦНАП забезпечені інформаційною системою**

та e-документообігом // <https://thedigital.gov.ua/news/617-tsnap-zabezpecheni-informatsiynoyu-sistemoyu-ta-e-dokumentooobigom>. – 2020. – 22.09).

Відтепер на сайті Головного сервісного центру МВС можна перевірити чинність посвідчення водія, відкриті категорії та іншу інформацію.

Про це повідомляє пресслужба сервісного центру на сторінці у Facebook.

Як скористатись сервісом

- ввести серію та шестизначний номер посвідчення водія у відповідні поля;
- якщо такі дані наявні у Єдиному державному реєстрі МВС, на екрані з'явиться вся інформація, зазначена на бланку посвідчення, крім особистих даних;
- сервіс надає можливість перевіряти посвідчення водія, видані після 2013 року.

ПРО ГСЦ ПОСЛУГИ ОНЛАЙН СЕРВІСИ **КАБІНЕТ ВОДІЯ** ЗАПИС В Е-ЧЕРГУ КОНТАКТИ ПУБЛІЧНА ІНФОРМАЦІЯ

● Сервіс перевірки документів

Eng

 Посвідчення водія

 Свідоцтво про реєстрацію ТЗ

Функціонал працює в режимі дослідної експлуатації. Якщо ви маєте зауваження або пропозиції, будь ласка, напишіть нам: support@hsc.gov.ua

Яку інформацію можна буде знайти

- дата видачі;
- дата закінчення дії;
- ким видано;
- серія, номер;
- категорія, дата видачі.

Кому буде корисно:

- підприємцям, які вбережуться від сумнівних працівників та безвідповідальних орендарів авто;
- іноземним представникам, які зможуть перевірити інформацію стосовно видачі посвідчення водія в Україні (*Владислава Шевченко В Україні запустили онлайн-сервіс з перевірки посвідчення водія // <https://nachasi.com/2020/09/21/online-service-auto>. – 2020. – 21.09).*

Министерство здравоохранения планирует начать выдачу по электронному рецепту наркотических и инсулиновых препаратов в 2021 году, антибиотиков – в 2022 году, а всех остальных лекарственных средств – с 2023 года.

Об этом сообщил министр здравоохранения Максим Степанов. По его словам, в министерстве создана рабочая группа, которая будет заниматься внедрением электронного рецепта на лекарства.

Степанов отметил, что причиной создания электронного билета является неконтролируемая продажа лекарств (без рецепта), что приводит к самолечению, а следовательно – и к ухудшению здоровья населения.

Еще одной проблемой является нежелание врачей правильно и корректно выписывать рецепты. В этом случае ответственность возлагается на провизора, который не всегда может выдать пациенту нужный препарат.

Что такое электронный рецепт и как он работает?

Это рецепт, выписанный семейными врачами, терапевтами или педиатрами с помощью электронной системы здравоохранения.

Чтобы воспользоваться им, нужно прийти на прием к врачу (по декларации). После установления диагноза он должен проверить актуальность мобильного номера пациента и в электронной системе выписать рецепт.

Далее на телефон пациента приходит СМС с кодом рецепта и кодом подтверждения для получения лекарств в аптеке. Получив СМС, он может пойти в любую аптеку-участницу программы «Доступные лекарства» и получить препараты.

Провизору нужно лишь назвать номер рецепта, после чего пациенту предложат на выбор нужные лекарства. Надо выбрать какое-то одно из лекарственных средств и назвать четырехзначный код. И все – пациент получает то, что ему было прописано в рецепте.

Что такое «Доступные лекарства?»

Это государственная программа, суть которой заключается в том, что пациент может получить какое-то лекарственное средство из утвержденного списка, бесплатно или частично оплатив его стоимость. Лекарства можно получить только по трем направлениям заболевания: сердечно-сосудистые заболевания, диабет II типа и бронхиальная астма.

За два года существования программы к ней присоединились около шести тысяч аптек, выписали более 33 млн рецептов. По данным Минздрава, за первый год работы «Доступных лекарств» количество вызовов скорой уменьшилось на 4,2 %, а количество пациентов с нормализованным сахаром увеличилось на 6,5 %.

А как сейчас?

Сейчас семейные врачи и терапевты выписывают бумажные рецепты. Сначала это заносится в медицинскую карту пациента, а затем на клочке

бумаги непосредственно для самого пациента врач записывает названия лекарств, которые он должен приобрести для лечения в аптеке.

Это неудобно, потому что, во-первых, бумажку можно потерять, а во-вторых, каждый раз приходится разбирать почерк врача (*Олег Павлюк Инсулин – в 2021 году, антибиотики – в 2022-м. Какие лекарства и когда МЗ планирует отпустить по электронному рецепту // <https://hromadske.ua/ru/posts/namechennye-na-25-oktyabrya-mestnye-vybory-hotyat-otmenit-cherez-sud.> – 2020. – 20.09).*

Кабінет міністрів затвердив механізм використання цифрової версії податкового номеру та електронних копій документів у Дії.

Для цього було внесено відповідні зміни до постанови від 15 квітня 2020 р. «Про реалізацію експериментального проекту щодо застосування відображення в електронному вигляді інформації, що міститься в паспорті громадянина України у формі картки, та відображення в електронному вигляді інформації, що міститься у паспорті громадянина України для виїзду за кордон».

Відтепер е-РНОКПП офіційно є цифровим аналогом паперового податкового номера. У мобільному застосунку Дія він відображається двома способами: у складі е-паспорта (ID-картка чи біометричний закордонний паспорт) або як окремий документ – е-РНОКПП (якщо у користувача немає е-паспорта).

“

Наша основна мета – зробити так, щоб громадяни могли повсюдно використовувати документи з Дії. Ми зробили ще один важливий крок до цього. Відтепер не буде ситуацій, коли документи з Дії не прийняли. Завдяки функції шерингу цифрових копій документів кожен українець зможе використовувати цифрові документи, як повноцінні аналоги паперових чи пластикових

”

Михайло Федоров

Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації

Постановою врегульовано можливість формування електронної копії документів у мобільному застосунку Дія. Постанова також містить *перелік ситуацій, коли можна скористатися цифровими документами*. Наприклад, під час:

- надання послуг поштового зв'язку
- здійснення банківських операцій
- на касах супермаркетів для підтвердження віку
- надання послуг з медичного обслуговування

- надання адміністративних послуг
- повернення коштів сплачених за товар

Завдяки змінам до постанови торгової мережі, поштової відділення, банки та сервіси зможуть офіційно приймати цифрові документи з державного застосунку Дія.

Наразі цифровий номер платника податків та електронні копії інших документів доступні лише у версії застосунку Дія 2.0 для бета-тестувальників. Однак вже скоро запустимо для всіх українців (*Уряд дозволив використання копій цифрових документів у Дія, у тому числі цифрового податкового номеру // <https://thedigital.gov.ua/news/uryad-dozvoliv-vikoristannya-kopiy-tsifrovikh-dokumentiv-u-diya-u-tomu-chisli-tsifrovogo-podatkovogo-nomeru>. – 2020. – 16.09).*

Кабінет Міністрів України на засіданні Уряду прийняв постанову «Про внесення змін до Положення про ІСЕІ», яка розширює можливості інтегрованої системи електронної ідентифікації (ІСЕІ).

Прийняті зміни оптимізують функціонування ІСЕІ, а саме надають можливість впровадження автоматизованого обміну даними з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, Єдиним державним демографічним реєстром, єдиною інформаційною системою Міністерства внутрішніх справ та Державного реєстру фізичних осіб – платників податків.

«Ця постанова – це перший крок до розширення спектру онлайн-послуг та позбавлення необхідності громадян додаткового підтвердження тієї чи іншої інформації про себе. Як наслідок – зручність і швидкість отримання послуг для громадян та надійний інструмент перевірки даних про клієнтів для бізнесу», – зазначив **Віцепрем'єр-міністр України – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров.**

Це дозволить:

- суттєво розширити спектр онлайн-послуг;
- позбавити громадян та суб'єктів господарювання необхідності документально підтверджувати інформацію про себе;
- банкам, небанківським фінансовим установам, страховим компаніям, нотаріусам тощо отримати надійний інструмент для перевірки (у визначених законодавством випадках) даних про клієнтів, які особисто звертаються за отриманням їх послуг;
- громадянам отримувати послуги зручно та швидко.

До ІСЕІ вже підключено понад 180 інформаційно-телекомунікаційних систем (ІТС), серед яких є не тільки портали державних та комунальних послуг, а і широкий спектр приватних компаній та фізичних осіб-підприємців (у страховій та банківській сферах, серед інтернет-провайдерів та в інших галузях, де надійна ідентифікація особи має вирішальне значення) (*Кабмін ухвалив постанову, яка розширює можливості інтегрованої системи електронної ідентифікації // <https://thedigital.gov.ua/news/kabmin-ukhvaliv>*

postanovu-yaka-rozshiryue-mozhливosti-integrovanoi-sistemi-elektronnoi-identifikatsii. – 2020. – 16.09).

14 вересня року відбулась онлайн-презентація звіту «Антикорупційний та економічний потенціал е-послуг».

Це перша спроба комплексної оцінки економічного та антикорупційного ефекту від впровадження електронних державних послуг в Україні на прикладі семи сфер.

Мета дослідження – показати, скільки часу та коштів уже заощадили та, у перспективі, могли б іще заощадити користувачі завдяки можливості отримати послугу без відвідування державних органів та без залучення посередників/чиновників, а також – як онлайн-формат послуг може вплинути на рівень корупції.

Захід відбувся за участю Олексія Вискуба, першого заступника Міністра цифрової трансформації, Віктора Ляха, президента Фонду Східна Європа, та Олексія Дороганя, виконавчого директора Офісу ефективного регулювання BRDO.

Звіт підготовлений Офісом ефективного регулювання BRDO на замовлення Міністерства цифрової трансформації України та за підтримки USAID/UK aid проекту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS», швейцарсько-української програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP) і Фонду Східна Європа.

У межах дослідження було проведено оцінювання сімнадцяти е-послуг у семи сферах:

Реєстрація, внесення змін та припинення реєстрації фізичної особи-підприємця (Мін'юст, запроваджено у березні 2017).

Призначення допомоги при народженні дитини (Мінсоцполітики, запроваджено у березні 2017).

Надання довідки про несудимість (МВС, запроваджено у вересні 2017).

Декларація відповідності вимогам пожежної безпеки (ДСНС, запроваджено у лютому 2018).

Видача та розширення ліцензії на послуги з автоперевезень пасажирів та вантажів, повідомлення про зміну даних перевізника (ДСБТ, запроваджено у серпні 2018).

Отримання та анулювання дозволу на спеціальне водокористування (ДАВР, запроваджено у березні 2019).

Повідомлення про початок виконання підготовчих та про початок будівельних робіт, декларація про готовність об'єкта до експлуатації (ДАБІ, запроваджено у грудні 2019).

Під час дослідження онлайн, офлайн та комбінованим способом було опитано майже 1 200 фізичних осіб, фізичних осіб-підприємців та представників юридичних осіб. Дані про кількість наданих послуг (у т. ч.

розподіл за форматом надання – онлайн чи офлайн) було отримано від первинних розпорядників відповідної інформації.

Аналітики оцінювали як реальний (враховуючи тільки тих користувачів, які зараз користуються онлайн-послугами), так і потенційний ефект (як було б, якби всі потенційні користувачі перейшли на електронну процедуру) запровадження е-послуг на основі опитування респондентів та власних розрахунків дослідників.

Аналіз засвідчив, що потенційний економічний ефект у семи сферах, що аналізували, становить майже 495 млн грн на рік, що означає зниження витрат майже на дві третини порівняно з офлайн-форматом. В абсолютному вимірі це економія близько 514 р адже більшість витрат (58 %) на отримання державних послуг офлайн припадає на витрати часу користувачів: логістику, очікування в черзі, заповнення документів тощо.

Потенціал економії розрахований за умови повного переходу на онлайн-формат отримання послуг усіма користувачами. Поки ж реальна економія становить 36,7 млн грн на рік через усе ще незначний відсоток користувачів, що обрали онлайн-процедуру.

Зафіксовано і значний антикорупційний ефект. Потенційна економія на хабарах у сферах, що аналізували, становить 841 млн грн на рік, що більше за економічний ефект, тоді як реальна – 32 млн грн на рік. Більшість (дві третини) зафіксованих випадків ймовірних корупційних ситуацій стосуються класичного (офлайн) способу надання адміністративної послуги.

Крім того, *результати опитування засвідчили, що переважна більшість опитаних вважають:* із впровадженням електронних послуг корупції поменшало. Таку думку висловило 78 %, із них 52 % – що корупції стало суттєво менше. Решта вважає, що ситуація не змінилася. І лише 1 % респондентів стверджують, що ситуація з корупцією погіршилася.

Ознайомитися зі звітом можна за цим посиланням: <https://drive.google.com/file/d/1Ub6eTgC3Alaid9jPa-XUbQgxSxGGTzWU/view> (*В Україні вперше оцінили ефект від запровадження електронних держпослуг // <https://thedigital.gov.ua/news/v-ukrayini-vpershe-ocinili-efekt-vid-zaprovadzheniya-elektronnih-derzhposlug>. – 2020. – 14.09).*

«Касандра» та шанс злочину

Як повідомив Міністр юстиції України Денис Малюська в своєму Facebook, система покликана допомогти визначити шанс повторного злочину. Штучний інтелект аналізує особистість потенційного злочинця та враховує здійснення ним нових злочинів.

«Касандра» буде лише давати оцінку можливому рецидиву колишнього ув'язненого, остаточне рішення прийматимуть відповідні органи з урахуванням попереднього аналізу системи.

Відповідно до пояснення міністра, програмне забезпечення може дати оцінку від 0 до 97.

Досить скоро «Кассандра» навчиться самостійно визначати, скільки балів потрібно дати за відповідь на те чи інше питання. А через кілька років у нас буде великий масив даних, за результатами машинного навчання згідно з яким «Кассандра» навчиться аналізувати відповіді не тільки на перелік простих питань, але й аналізувати всі інші дані, наявні про злочинця.

Однак, часом штучний інтелект може бути недосконалим – раніше ми писали, як у США учні виявили, що їх роботи перевіряє алгоритм та знайшли спосіб надурити його.

Штучний інтелект та його недоліки

Учні сьомого класу однієї зі шкіл США зрозуміли, що їх роботи на онлайн-платформі для навчання Edgenuity перевіряє не людина, а алгоритм. Система дуже швидко перевіряла тести та ставила оцінки після складання іспитів – саме через це учні й зрозуміли, що штучний інтелект перевіряє їх роботи.

Дана Сіммонс, вчителька історії та мати одного з учнів, виявила зі своїм сином, що система працює некоректно, оскільки вони обидва отримали за іспит з історії лише 50 балів зі 100. Проаналізувавши роботи вони врешті зрозуміли, що штучний інтелект можна легко надурити – достатньо лише використовувати в кінці кожної відповіді на питання список з ключових слів, які система очікувала знайти.

Наприклад, аби отримати максимальну кількість балів на питання «У чому була перевага розташування Константинополя для Візантійської імперії?» достатньо лише написати «караван, корабель, Індія, Китай, Близький Схід».

The screenshot shows a practice question on the Edgenuity platform. The title is "The Byzantine Empire" and the status is "Practice Complete". A progress bar shows "100% Attempt 1". Below the progress bar is a row of question numbers from 1 to 10, with question 1 highlighted in green. The question text is: "How did the location of Constantinople help it grow wealthy and prosperous?". Below the question is a text box containing the answer: "It was between the Aegean and Black seas, which made it a hub for boats of traders and passengers. It was also right between Europe and Asia Minor, which made it a huge hub for a trade, and it was on many trade routes of the time. Profit Diversity Spain Gaul China India Africa".

Виявилось, що алгоритм запрограмований так, що відповіді без ключових слів отримували 0 %, а з хоча б одним таким словом – 100 %.

За словами Сіммонс, її радує той факт, що син зміг обдурити алгоритм і отримав при цьому нові навички. Однак, зазначає вона, не всі учні та їхні батьки мають відповідні навички. Тому мати школяра вважає, що онлайн-навчання породило проблему цифрової нерівності (*Станіслав Троянов «Касандра»: Мінюст анонсував технологію оцінки повторного злочину на базі штучного інтелекту // <https://nachasi.com/2020/09/14/kasandra>. – 2020. – 14.09).*

Міністерство цифрової трансформації розпочинає роботу над впровадженням кваліфікованого електронного підпису Смарт-Дія у мобільний застосунок Дія. Постанову, що дала старт реалізації експериментального проєкту, ухвалив Кабінет Міністрів України на засіданні уряду 2 вересня.

Експеримент передбачає можливість віддаленої ідентифікації громадян за допомогою мобільного застосунку Дія для отримання кваліфікованого електронного підпису Смарт-Дія. Це означає, що користувачі Дії зможуть отримувати кваліфікований електронний підпис безкоштовно та повністю онлайн.

“

Смарт-Дія – електронний підпис, що діятиме протягом короткого періоду та гарантуватиме найвищий рівень довіри й безпеки. Смарт-Дія дозволить підписувати документи, отримувати адміністративні, фінансові та комерційні послуги просто зі смартфона

”

Михайло Федоров

Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації

Віддалена ідентифікація користувачів для формування першого кваліфікованого сертифіката здійснюватиметься на основі даних, що містяться в Єдиному державному демографічному реєстрі та єдиній інформаційній системі МВС, а також за допомогою технології розпізнавання обличчя FaceID. Протягом 6 місяців ці дані будуть використовуватися для формування короткострокового КЕП у Дії. Після завершення терміну користувач знову проходить процедуру ідентифікації за допомогою мобільного застосунку. Підтверджувати запит на формування короткострокового КЕП у Дії користувачі будуть за допомогою технології розпізнавання обличчя.

Кількість потенційних користувачів кваліфікованого електронного підпису Смарт-Дія становить близько 8 000 000 українців, що є власниками біометричних закордонних паспортів та паспортів громадянина України у формі ID-картки й користуються смартфонами з NFC-модулем. За технічну та технологічну реалізацію експерименту відповідатиме державне підприємство «ДІЯ», що належить до сфери управління Міністерства цифрової трансформації України. *(Мінцифри працює над впровадженням електронного підпису в мобільний застосунок Дія // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifri-pratsyue-nad-vprovadzhennyam-elektronnogo-pidpisu-v-mobilniy-zastosunok-diya>. – 2020. – 02.09).*

Регіональні ініціативи

У Харкові оголосили про запуск безконтактної оплати проїзду в міському підземному електротранспорті. Відтепер сучасний і зручний спосіб розрахунку за проїзд стане доступним і для пасажирів харківського метрополітену.

Щоб оплатити поїздки, достатньо піднести до синього турнікета безконтактну платіжну картку. Сплатити за проїзд можливо й іншими NFC-пристроями – смартфонами, смарт-годинниками, NFC-каблучками, а також безконтактними картками інших платіжних систем.

Першою станцією, де з'явився турнікет, що приймає платіжні картки, стала станція «Держпром». Незабаром безконтактна оплата стане доступною й на інших станціях.

Євген Лісняк, старший директор Visa зі стратегічних партнерств та фінтеху в СНД та Південно-Східній Європі:

Запуск у Харківському метрополітені функції безконтактної оплати проїзду банківськими картками дозволить пасажирам уникати черг і готівки, що зробить доступ легшим, а поїздки комфортнішими. Для міської ради, інвестора проекту і керівництва комунального підприємства впровадження способу оплати за допомогою безконтактних банківських карток та NFC-пристроїв (телефонів, годинників) означає підвищення рівня сервісу для пасажирів Харківського метрополітену і повну прозорість та безпеку платежів.

Також ми вже раніше, як у київському метрополітені розповіли, коли відкриють метро на Виноградар.

Коли відкриють метро на Виноградар

За планом дві нові станції метро – «Мостицька» та «Проспект Правди» – мають відкрити наприкінці 2021 року. На цьому етапі проходить збірка та налаштування обладнання, призначеного для будівництва.

Наталка Макогон: Днями приїхав тунелепрохідницький щит, який буде прокопувати тунель від «Мостицької» до станції «Сирець» і відповідно інший тунель в зворотному напрямку. Цей щит отримав назву «Галина», адже за традицією, яка вже давно існує у «Метробуді», щит називають іменем дружини керівника конкретної ділянки робіт. Тож Галя готується, і вже найближчим часом як справжня господиня почне працювати (*Станіслав Троянов У харківському метрополітені запустили безконтактну оплату проїзду // <https://nachasi.com/2020/09/25/cashless-metro>. – 2020. – 25.09).*

Вже у вересні цього року можна буде придбати єдиний електронний квиток SmartTicket для поїздів далекого спрямування та метро у Києві. Продаж здійснюватиметься на транспортному порталі електронних послуг e-transport.gov.ua та на SmartTicket.gov.ua. Експериментальний проект

впроваджує Галузевий центр цифровізації та кібербезпеки Міністерства інфраструктури України за участі Укрзалізниці.

Про це повідомив **Міністр інфраструктури України Владислав Криклій** під час тестування SmartTicket сьогодні, 1 вересня 2020 року. Міністр інфраструктури разом з Головою правління Укрзалізниці Володимиром Жмаком скористався SmartTicket на поїзд Костянтинівка-Київ та метро.

«Стартуємо цієї осені з довгоочікуваною ініціативою для багатьох українців – SmartTicket. Для початку на першому етапі цей квиток буде доступний для поїздів внутрішнього сполучення далекого слідування та міського е-квитка у Києві. У майбутньому ми прагнемо, щоб всі види транспорту – поїзди, автобуси, літаки та громадський транспорт були пов'язані єдиним е-квитком. Це зручність для пасажирів та значна економія часу. І для сучасного світу це вже давно буденність. Радий, що Україна теж долучилася до цього процесу».

Владислав Криклій відзначив, що, крім Києва, впровадженням SmartTicket зацікавились Маріуполь, Харків та Львівська облдержадміністрація, і закликав і інші міста проявляти ініціативу.

Керівник Галузевого центру цифровізації та кібербезпеки Володимир Набоков зазначив, що наразі система працює в режимі дослідної експлуатації. Для її розвитку також розробляється підключення до системи інших перевізників, які готові співпрацювати. Вже йде розробка підключення до системи перевізників SkyUp та Gansel. Працюють і над додатковою функціональністю – мобільний застосунок, інтелектуальний пошук тощо.

В подальшому скориставшись порталом e-transport.gov.ua пасажир зможе придбати єдиний квиток одразу на 4 види транспорту, або, наприклад, метро та поїзд, або ж на поїзд та літак. SmartTicket буде зчитуватися за допомогою QR-коду на мобільному пристрої контролера (*SmartTicket для поїздів та метро у Києві продаватиметься у вересні, – Владислав Криклій // <https://www.kmu.gov.ua/news/smartticket-dlya-poyizdiv-ta-metro-u-kiyevi-prodavatimetsya-u-veresni-vladislav-kriklij>. – 2020. – 01.09).*

У перші дні осені в Україні офіційно стартує передвиборча кампанія – обиратимемо «найближчу» – місцеву – владу: депутатів рад та голів міст, ОТГ. Законодавство щодо цих виборів дещо змінили. Щоб ужгородцям було легше зорієнтуватися в практичних кроках, які потрібно зробити до 25 жовтня, аби в цей день прийти на дільниці для голосування і зробити свій вибір, на офіційному сайті міськради додано блок **«Ужгородцям про вибори»** <https://rada-uzhgorod.gov.ua/uzhgorodtsu-pro-vibori>.

Клікнувши на цей блок на головній сторінці сайту міськради, можна обрати потрібний пункт, аби перейти до покрокового алгоритму дій. Скажімо, з переходом на електронний ресурс ОПОРИ детально викладено «Як людям, які живуть не за місцем реєстрації або не мають реєстрації, проголосувати на місцевих виборах 25 жовтня 2020 року?». Як

подати заяву про зміну виборчої адреси, які потрібно документи, скільки є часу, чи можна змінити виборчу адресу повторно – на всі ці питання є лаконічні і водночас вичерпні відповіді.

Перевірити дані про себе у Державному реєстрі виборців, знайти дільницю для голосування у день виборів за адресою або ж на мапі, статистичні дані, нормативно-правові акти, дізнатися про відділ ведення Державного реєстру виборців міської ради – усе це зручно з телефону чи іншого гаджета.

Керуюча справами виконкому Ужгородської міської ради Олена Макара наголошує: міськрада постійно впроваджує зручні та швидкі електронні сервіси. Крім світової тенденції розвитку електронного урядування, яка триває вже кілька років, останнім часом до цього спонукає ще й необхідність переходити в онлайн для убезпечення від коронавірусу.

«Ужгородцям про вибори» на сайті міської ради – черговий зручний інструмент, який дозволяє у будь-який час, дистанційно знайти відповіді на найпоширеніші запитання щодо майбутніх виборів, вчасно зробити все необхідне, аби взяти в них участь» (*«Ужгородцям про вибори» – на сайті міськради створено ще один зручний інструмент // <https://ua.kiszo.net/2020/09/01>. – 2020. – 01.09).*

Експертний погляд

Текстова версія онлайн-брифінг **Першого заступника Міністра цифрової трансформації Олексія Вискуба**.

5 жовтня відбудеться велика презентація «Дія 2.0». Буде представлено багато нових електронних послуг, пріоритетних для громадян та бізнесу. Буде також презентовано оновлений мобільний застосунок Дія 2.0. Сьогодні на засіданні Уряду було схвалено перший пакет цифрових постанов, які нормативно забезпечують запровадження цих електронних послуг.

Перша постанова стосується запровадження цифрового паспорта. На сьогодні у Дії близько 5 млн користувачів. Більшість з них активно використовують цифровий внутрішній або закордонний паспорт. Разом з тим існують певні обмеження щодо його використання. Дефакто паспорт можна використовувати у життєвих ситуаціях, коли громадянин ідентифікує себе. Але багато життєвих ситуацій вимагають від громадянина залишити копію. Це було ключовим бар'єром. І його фактично легалізувала нова постанова. Ми відкриваємо великі можливості для шерингу та надання електронної копії своїх документів. Ця невелика норма дає активізацію цифрової трансформації по Україні. Для того, щоб навчитися приймати електронну копію паспорта, банки доопрацьовують свої системи, бізнес-процеси, роблять їх більш цифровими.

Друга постанова стосується запровадження електронного податкового номера. Він буде доступний у Дії у складі електронного паспорта або як окремий документ. Нарешті ми дійшли до ситуації, коли цей папірець буде ліквідовано. Громадянин в один клік зможе шерити цей документ.

Наступна постанова стосується внутрішньо переміщених осіб. Ми починаємо першу з низки послуг, які хочемо запровадити для них. Для них, на жаль, існують певні бюрократичні бар'єри. Один з них – довідка про статус ВПО. Тому цією постановою забезпечено можливість цифрової довідки про статус внутрішньо переміщеної особи. Вона також з'явиться у Дії. Завтра починаємо бета-тестування.

Ми готуємо багато нових якісних сервісів. Закликаю активно долучатися до бета-тестування. Це дуже сприяє масовій цифровій трансформації країни. Заклик та попит громадян є рушійною силою для запровадження електронних послуг.

Наступної неділі плануємо пакет цифрових постанов, які легалізують послуги. Так ми зможемо забезпечити ефективний рух цифрової трансформації в Україні. І нашу мету – надання 200 електронних послуг.

Де можна використовувати електронні копії?

Сьогодні це близько 10 життєвих ситуацій. Це стосується проїзду у транспорті, залізничному, авіа, також банківська сфера. Зараз у нас відбувається тестування із ПриватБанком, ОщадБанком та Монобанком.

Також ми вже інтегрувалися із Укрпоштою, Новою Поштою. У нас є чіткий план, як охопити найбільших суб'єктів надання комерційних послуг для громадян. Щоб до 5 жовтня охопити найбільші сфери, де від громадян потребують відповідних документів. Також це стосуватиметься ЦНАПів.

Які ще послуги для ВПО плануються?

На порталі плануємо запровадити послугу щодо отримання статусу внутрішньо переміщеної особи. І щодо отримання матеріальної допомоги онлайн. І зокрема продовження цієї допомоги.

Коли буде спрощено процедуру реєстрації місця проживання?

Це один із пріоритетів Мінцифри. Це та послуга, на яку є найбільший попит. В рамках презентації 5 жовтня ми спробуємо вирішити це питання для дітей до 14 років. Буде запроваджено відповідну послугу щодо реєстрації місця проживання дітей онлайн. І зробимо перший крок, щоб знову ліквідувати «форму 13». Це довідка, яка дається громадянам при реєстрації місця проживання. Ми запроваджуємо у Дії відображення актуального місця реєстрації у складі паспорта для того, щоб ліквідувати цю довідку. Відповідні постанови вже підготовлено (*Олексій Вискуб про нові цифрові документи в застосунку Дія // <https://thedigital.gov.ua/news/rozvitok-e-poslug-ta-vdoskonalennya-vikoristannya-tsifrovogo-pasportu-v-dii>. – 2020. – 16.09*).

Наталія Черногуб, GR-менеджер компанії YouControl:

У сфері відкритих даних стосунки між представниками бізнесу та державними розпорядниками ще тільки визрівають. Які зміни важливо провести зараз?

Ми поступово звикаємо до того, що за довідками податкової можна не бігати у відділення, а отримати онлайн. Взяти виписку про юрособу або ФОПа вже давно можна на сайті Єдиного державного реєстру. Навіть бюлетень держреєстрації перестав друкуватись декілька років тому. І галас навколо збоїв ЄДР ще раз підтверджує, що дані та сервіс є затребуваними серед користувачів.

Стабільна та якісна робота держреєстрів також необхідна для сервісів, побудованих на цих даних. Вони пропонують своїм користувачам додаткову цінність: зручність, всеохопність, швидкість, аналітику тощо. Це стосується і бізнесових потреб (наприклад, перевірка контрагента), і побутових (перевірка забудовника), і суспільних (проведення антикорупційних розслідувань). Тут мова не про конкуренцію, а про розвиток ринку. Ніхто ж не буде сперечатись, що успішна робота комерційних сервісів – це додатковий внесок у ВВП країни.

Незважаючи на перспективи взаємовигідної співпраці на благо країни, стосунки між представниками бізнесу у сфері відкритих даних та державними розпорядниками ще тільки визрівають. Працюючи з даними шостий рік підряд, ми в YouControl пройшли всі стадії прийняття: заперечення, гнів, торг, депресія та примирення.

До кого стукати?

Щодня аналітики занурюються у тисячі колонок та рядків таблиць з даними, розробники будують на них сервіс. Звісно, під час роботи стають очевидними недосконалості, а інколи і грубі помилки у наборах. А деколи стають очевидними пробіли – ринок потребує відкрити нову інформацію. Однак, куди ж йти зі своїми скаргами та пропозиціями? До кого звертатись?

Наш шлях «примирення» почався із індивідуальних зустрічей із адміністраторами реєстрів. Мабуть, ви в курсі, що у кожному наборі даних є контакти відповідальної особи. Однак, це скоріше формальність, бо отримати зворотній зв'язок від неї практично неможливо. Справи рушили з місця, коли вдалось достукатись до їх керівників – заступників міністрів, голів НБУ, Держфінмону тощо. Зумівши вийти на них, ми зрозуміли – конструктивну критику готові приймати. На жаль, із спеціалістами, котрі безпосередньо вносять дані, комунікацію так і не вдалось налагодити. Можливо, їх керівники навмисне оберігають від зовнішніх впливів, але можливо, з часом впаде і ця стіна.

До речі, зараз в кожному міністерстві, ОДА, держкомпанії, агентстві та інших центральних органах виконавчої влади мають з'явитися Chief Digital Transformation Officer (CDTO) – спеціаліст, котрий має займатись діджиталізацією та відповідно сферою відкритих даних. Можливо, вони будуть більш відкритими.

К – кооперація

Інколи при міністерствах збираються робочі групи з питань, які стосуються роботи з відкритими даними. Анонсуються публічно або вдається довідатись про них через власні контакти. Ми формуємо свою позицію на основі інтересів бізнес-середовища, попередньо зробивши опитування серед партнерів чи у бізнес-асоціаціях, де є членами. Адже нам цікаво донести позицію ринку. Спільно з іншими учасниками готуємо список пропозицій до державного розпорядника. Так, наприклад, відбувалась робота із обговоренням законопроекту 2110 «Про публічні електронні реєстри» чи нового закону про захист персональних даних або Постанови КМУ 835 з переліком наборів для оприлюднення у форматі відкритих даних. Однак, варто зауважити, що велика відповідальність лежить на особі, котра передає далі цей пакет. Буває так, що хтось просто «забув» передати або на свій розсуд самостійно видаляє частину пропозицій. І вся робота команди сходить нанівець.

Отримати відповіді на офіційні звернення і мати законні підстави на отримання даних – це ще тільки півдороги до їх публікації. До прикладу, питання про суспільний запит на фінзвітність звучало і в «Зеленій книзі» BRDO, і в опитуванні спільноти OpenUp та Спільки українських підприємців. Однак, опублікування не відбулося ні після низки індивідуальних зустрічей, ні через офіційні звернення до розпорядників даних (Державної податкової служби, Мін'юсту, Держстату, Мінцифри), ні навіть після колективного обговорення за їх участі на круглому столі. Хоча останнє дозволило пріоритетувати питання та домогтися організації Мін'юстом спеціальної

робочої групи, котра вибудує алгоритм для їх оприлюднення. Для мене була честь отримати запрошення до неї.

Нова надія на комунікацію

Після ліквідації Держагентства з електронного урядування та обраного державою напрямку щодо цифровізації та відкриття даних, були очікування, що Мінцифра почне активно безпосередньо взаємодіяти з учасниками ринку. Цього не відбулось через низку причин, однак, нещодавно було оголошено про створення громадської ради та розпочато голосування за кандидатів в громадську раду. З'явилися шанси відновити взаємодію та донести ті пропозиції, котрі не один рік хвилюють опендата-спільноту, а відтак і їх аудиторію.

Для цього, звісно, потрібен *дієвий алгоритм комунікації спільноти*. І було б чудово, якби він виглядав приблизно так:

1. Маєте зауваження чи пропозиції щодо сфери відкритих даних?

Доведіть суспільну користь завдяки адвокаційній кампанії. Протестуйте свою гіпотезу на цільовій аудиторії: проведіть опитування, заручіться підтримкою профільних громадських об'єднань. Це в подальшому дозволить розпоряднику зрозуміти вагу питання і пріоритезувати його серед інших запитів.

2. Маєте обґрунтовану позицію, що стосується цифрових змін?

Відправте її в Громадську раду при Мінцифрі. Фахові експерти розглянуть питання, допоможуть донести його до профільних міністерств та «пропушити» потрібні суспільству зміни.

Маю велику надію на побудову якісного діалогу, де всі конструктивні пропозиції будуть почуті та реалізовані на благо суспільних інтересів (*Кого слухають розпорядники держреєстрів?* // https://nv.ua/ukr/biz/expert_author/natalya-chernogub.html. – 2020. – 04.09).

Блоги та соціальні мережі

Jaanika Merilo:

Что там нового в инфраструктуре?

✔ *Запустился SmartTicket*

Теперь SmartTicket можно купить на Киевский городской транспорт и дальние направления Укрзалізничці через st.gov.ua. Следующие шаги:

Подробнее: <https://bit.ly/2NB2HNT>.

🇺🇦 ноябрь 2020 Е-билет в Мариуполе;

🇺🇦 ноябрь 2020– SkyUp;

🇺🇦 ноябрь 2020 – Günsel Lines;

🇺🇦 ноябрь 2020 – пригородные поезда Укрзалізничці;

🇺🇦 декабрь 2020 Bolt;

🇺🇦 декабрь 2020 – Мобильное приложение SmartTicket;

🇺🇦 первый квартал 2021 – SDK для интеграции в другие мобильные приложения, в первую очередь для ДІА

✔ Соответственно достигнутой договоренности со Словакией работа аэропорта «Ужгород» будет восстановлена. Соглашение было критичным для оперирования, так как аэропорт находится почти на границе и взлеты и посадки проходят и через воздушное пространство Словакии. <https://bit.ly/30ecZnF>.

✔ Украина и Словакия подписали меморандум о сотрудничестве в развитии мультимодальных перевозок. <https://bit.ly/30ecZnF>.

✔ *Прошла первая конференция Infrastructure Digital Day*, трансляцию которой можно увидеть: Будем с ГЦЦК проводить такие каждые несколько месяцев. <https://goo-gl.su/gSov>.

✔ *Работаем над упрощением регистрации и создания мобильного приложения с картой владельцев и операторов дронов.* Это уже в гривнах полумиллиардный рынок, который продолжает быстро расти и развиваться, и бюрократия точно не должна мешать и усложнять развитие. <https://bit.ly/30bck6x>.

✔ Украина и мировой банк договорились о кредите в 65 миллионов на строительство дорог в Луганской области. <https://bit.ly/3mYbEeD>.

✔ А тем временем Укрпочта запустила новую финансовую услугу – перевод с картки на картку. <https://bit.ly/3j96GJo> (<https://www.facebook.com/jaanika.merilo>. – 2020. – 29.09).

Міністерство цифрової трансформації України:

На Державному порталі відкритих даних доступні дані про декларативні та дозвільні документи з нового Реєстру будівельної діяльності.

Відкриті дані Реєстру представлені у форматі Json та оновлюватимуться щотижня. Вони доступні за посиланням <https://bit.ly/362nvCh>.

Також уперше проведено дослідження про вплив відкритих даних на містобудівну галузь. Аналітичний звіт «Вплив відкритих даних Державної архітектурно-будівельної інспекції» є першим із серії таких тематичних досліджень.

У звіті зібрано приклади рішень на основі відкритих даних, журналістських розслідувань та детально описано їхній вплив.

Відкриття даних реєстру викликало широке обговорення корупційних факторів довкола ДАБІ та стало поштовхом до боротьби з корупцією в будівельній сфері.

Детальніше зі звітом можна ознайомитися за посиланням <https://bit.ly/367Wxt8> (<https://www.facebook.com/mintsyfra>. – 2020. – 26.09).

Володимир Набоков, керівник ДП «Галузевий центр цифровізації та кібербезпеки» Міністерства інфраструктури:

Визначення основної мети та забезпечення узгодженості проєктів є головним фактором успіху всіх великих перетворювань та реформ, але для цифрової трансформації це надважливо.

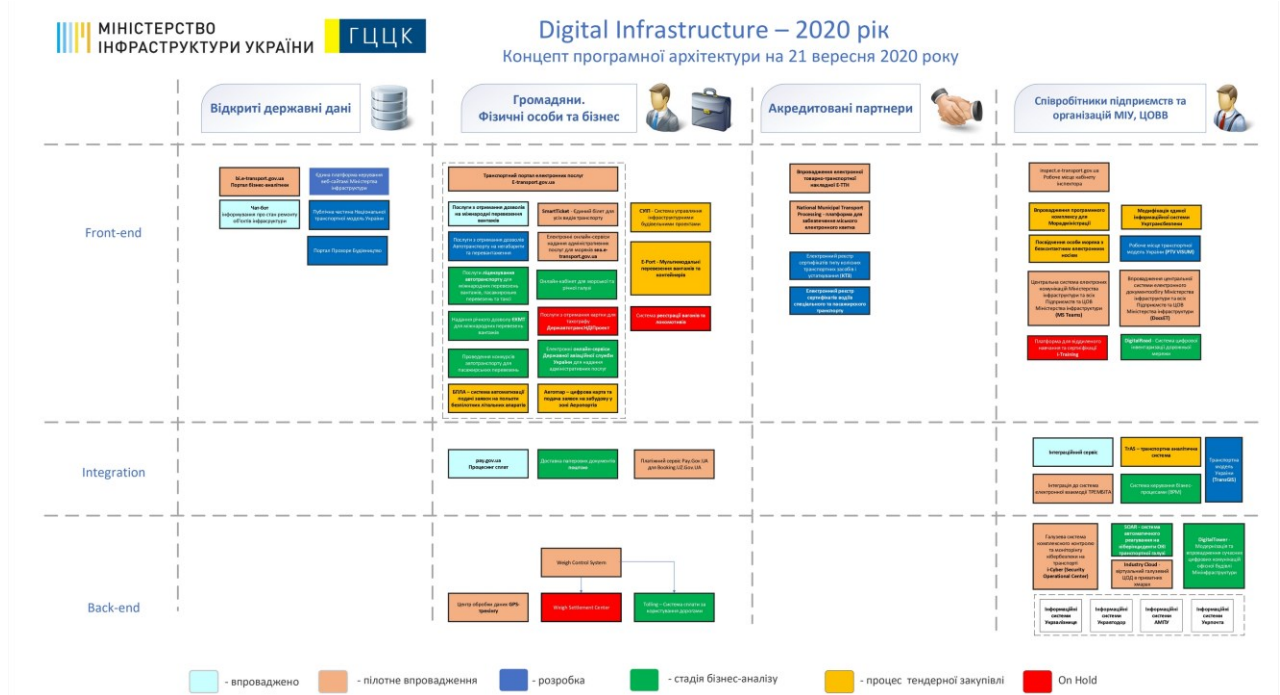
Рік тому до Міністерства інфраструктури (МІ) на чолі з Владиславом Криклієм прийшла нова команда, й формування цифрової стратегії було визначено одним з основних напрямків реформ. Для цифрового перетворювання галузі у листопаді 2019 року за ініціативи МІ сформували державне підприємство «Галузевий центр цифровізації та кібербезпеки» (ГЦЦК) за принципом спеціалізованої галузевої ІТ-компанії.

У вересні 2020 року стратегію презентували на першому галузевому форуму Infrastructure Digital Day 2020.

Що пропонує стратегія? Вона побудована на основі транспортної стратегії України до 2030 року. Документ передбачає **побудову єдиної інтелектуальної транспортної системи**, яка заснована на:

- максимальному виключенні людського фактору при прийнятті рішень;
- інтеграції різних видів транспорту для реалізації інтермодальних перевезень;
- інтеграції між системами підприємств галузі та іншими українськими й міжнародними компаніями;
- наданні онлайн-сервісів для людей і бізнесу.

Загальна архітектура визначає кілька основних каналів комунікації: публічне надання аналітичної та статистичної інформації, сервіси для громадян (G2C) та бізнесу (G2B), інтеграцію для акредитованих партнерів, які вже надають сервіс користувачам, а також спеціалізовані рішення для співробітників галузі – державних та приватних компаній.

Задля цього в загальну концепцію об'єднали 35 основних проектів, які контролюються в єдиному TimeLine-е портфелі. Особливо хочу **відділити чотири знакових проекти**:

– загальний портал транспортної галузі E-Transport.gov.ua, який вже запрацював з початку 2020 року та концентрує онлайн сервіси для різних видів транспорту: сервіси дозволів, кабінет перевізника, кабінет моряка, аналітичні дані та інше;

– SmartTicket.gov.ua – єдиний електронний квиток. Стартував 22 вересня 2020 року та поєднує усі види транспорту, тим самим реалізуючи концепцію інтермодальності, щоб запропонувати комфортне пересування країною, формуючий найкращий для людини маршрут;

– WCS (Weigh Control System) єдиний центр збору та обробки даних для автоматизації процесу винесення штрафів за надмірну вагу з використанням WiM (комплексів, що зважують вантажні транспортні засоби в русі). WCS вже працює в пілотному режимі: приймає дані з 11 комплексів зважування, і готовий приймати інформацію з WiM, які наразі будуються за державною програмою покращення безпеки дорожнього руху Укравтодором та Укрінфрапроектом;

- E-Port – система інтермодальних вантажних перевезень, яка дозволить спростити вантажоперевезення українському та іноземному бізнесу в морських портах, на УЗ, на автотранспорті.

Прийняття та активне впровадження стратегії Digital Infrastructure надає можливість розраховувати на успіх реформ та рух у заданому напрямку, який дозволить перетворити інфраструктуру України в прозору та комфортну для бізнесу та громадян (**Цифрове перетворення транспортної галузі: стратегія та реальні кроки** // <https://blog.liga.net/user/vnabokov/article/37993>. – 2020. – 25.09).

Тимофій Бадіков, голова правління ГО «Платформа Здоров'я»:

Запис до лікаря в один клік, без черг та очікування на телефоні; медична довідка, не виходячи з дому; консультація досвідченого лікаря в будь-якому кутку країни – ці та багато інших можливостей дає нам використання електронних послуг в медицині, які покликані підвищити якість медичної допомоги, спростити життя пацієнтам і лікарям, допомогти галузі охорони здоров'я розвиватися.

В Україні електронна система охорони здоров'я (ЕСОЗ) впроваджується з 2016 року як складова електронної охорони здоров'я eHealth. Треба визнати, що цей процес відбувається складно та супроводжується низкою проблем. Про причини я неодноразово писав в своїх попередніх блогах. Та наслідком є те, що медичні заклади не можуть повноцінно працювати через відсутність коректних електронних послуг. Від цього страждають і лікарі, і пацієнти.

Електронна охорона здоров'я повинна слугувати пацієнту.

Чому ефективна електронна охорона здоров'я важлива для кожного з нас, як пацієнтів? ***Яка користь від електронних інструментів:***

- Дозволяє нам та нашому лікарю (за нашою згодою) отримати необхідну медичну інформацію про нас, незалежно від того, де ми знаходимося.

- Зникає потреба носити з собою стоси медичних карток та довідок. Немає потреби розбиратися в лікарському почерку. А це захищає як лікаря, так і пацієнта від медичної помилки.

- Завдяки електронним сервісам пацієнт може перевірити наявність ліків в аптеках чи медзакладах, отримати рецепт на ліки чи направлення, без потреби щоразу їхати до свого лікаря.

- Ви завжди будете знати, коли треба зробити наступне щеплення вашій дитині або вам.

Зможете передавати лікарю важливі показники щодо вашого самопочуття, а він зможе моніторити та, при потребі, коригувати лікування в реальному часі.

- Електронні інструменти захищають від призначення ліків, несумісних з тими, що пацієнт вже приймає: система сама покаже «червоний прапорець».

- Безпека пацієнта залежить і від безпеки лікаря. Якщо лікарю не знадобиться витратити час на написання та друкування великої кількості інформації, то і якість, і безпека допомоги підвищиться.

- Електронні сервіси спростять роботу лікаря, а лікар буде зосереджений на пацієнтові.

Без електронних інструментів неможливо побачити реальну картину захворюваності та рівня вакцинації у вашому населеному пункті. Значить, важко передбачити можливий спалах якоїсь хвороби. Не можна об'єктивно оцінити потребу мешканців у ліках та ще багато іншого. Електронні послуги допомагають пацієнтам краще слідкувати за своїм здоров'ям. Тому eHealth можна назвати інструментом, який допомагає розвивати здорові міста, селища та села.

eHealth для людей: питання та відповіді

Можна скільки завгодно малювати ідеальну картинку пацієнто-орієнтованої eHealth, але ми всі розуміємо, що держава впроваджує будь-які ідеї та зміни через документи, нормативно-правові акти. Ці документи повинні враховувати інтереси пацієнтів та лікарів в будь-якій точці України. Тому вони мають давати відповіді на питання:

- Який поточний стан комп'ютеризації та інформатизації всіх учасників eHealth?

- Яка мета та яке завдання вирішує eHealth для лікаря та пацієнта, як основних зацікавлених сторін?

- Як eHealth вплине на індикатори, які безпосередньо стосуються здоров'я громадян: на тривалість життя, захворюваність серцево-судинними та онкологічними хворобами, рівень вакцинації тощо (наявні та очікувані показники)?

Яка роль місцевої влади в процесі впровадження електронної охорони здоров'я?

Мають бути чіткі відповіді і на конкретні питання пацієнта:

- Чи мої дані в безпеці? Вони надійно захищені і я маю контролюю їх на 100 %? Як можна бути в цьому впевненим? (Для пацієнта важливо, щоб він був власником цих даних і ніхто не мав до них доступу, крім нього, без його дозволу)?

- Чи досить швидко розвивається сфера електронних послуг в медицині? Я маю всі сервіси, що мені потрібні? Чи всіма сучасними сервісами я можу скористатися? Мій лікар має доступ до самих сучасних технологій, зручних інструментів, що допоможуть мене лікувати?

- Чи мої податки витрачаються ефективно, раціонально на розвиток цієї сфери? Чи відсутні тут монополії, чи демократичний підхід до прийняття рішень без цензури? Чи мінімізовані ризики, пов'язані з корупцією?

Роль місцевої влади в розвитку eHealth

Важливу роль в розвитку електронної охорони здоров'я відіграє місцева влада. Якщо влада на місцях буде розраховувати виключно на участь держави в розвитку електронної системи охорони здоров'я, то все залишиться як є.

Не треба чекати, що Уряд чи парламент будуть вирішувати ваші локальні питання. Для цього є місцева влада та громада. Проблеми окремо взятого пацієнта швидше почують та вирішать саме на місцевому рівні.

Навіть у віддаленому куточку України пацієнти зможуть отримувати консультації найкращих лікарів країни завдяки телемедицині. Але місцевій владі треба потурбуватися, щоб в медичному закладі були інтернет та комп'ютер, а персонал умів цим користуватися.

Якщо місцева влада виділить кошти на закупівлю холтерів, то спостереження та лікування кардіологічних пацієнтів стане більш ефективним. Якщо знайде кошти, наприклад, для закупівлі пневмококової вакцини для дітей з груп ризику, то допоможе їм зберегти здоров'я, а лікарні – від перевантаження.

Саме місцева влада має приділяти увагу навчання пацієнтів та лікарів, щоб пацієнти стали більш відповідальними за своє здоров'я, а лікарі спиралися лише на доказову медицину. Таких прикладів дуже багато.

Неважливо, чи йде мова про мегаполіс або про село: місцева влада спроможна покращити якість медичних послуг, зокрема, і через електронні інструменти (*Безпека пацієнта неможлива без eHealth // <https://blogs.pravda.com.ua/authors/badikov/5f6a3c3d41a0a>. – 2020. – 22.09*).

Jaanika Merilo:

Сегодня запустился SmartTicket в Украине!

SmartTicket – это возможность приобрести единый билет на разные виды транспорта. Помимо Киева, внедрением SmartTicket уже заинтересовались Мариуполь, Харьков, Львовская облгосадминистрация.

Жизненный пример. Например, вы собираетесь полететь из Киева в Харьков и не хотите стоять в кассах и брать с собой кучу бумажек и разного пластика. Что вам делать? Заходите на сайт SmartTicket.gov.ua, выбираете билет на самолет, билет на бориспольский экспресс и, например, билет на метро. Далее вам на электронную почту приходит один QR-код. Затем вы просто сканируете этот код через валидатор в выбранном вами транспорте.

Проект развивается поэтапно, и с сегодняшнего дня началась продажа SmartTicket для поездов дальнего следования транспорта. Билеты уже можно приобрести на транспортном портале электронных услуг e-transport.gov.ua и на SmartTicket.gov.ua.

План следующих этапов:

- ноябрь 2020 Е-билет в Мариуполе;
- ноябрь 2020– SkyUp;
- ноябрь 2020 – Günsel Lines;
- ноябрь 2020 – пригородные поезда Укрзалізничці;
- декабрь 2020 Bolt;
- декабрь 2020 – Мобильное приложение SmartTicket;
- первый квартал 2021 – SDK для интеграции в другие мобильные приложения, в первую очередь для ДІА.

Круто Vladyslav Kryklii, Владимир Набоков и команды УЗ, Киева и Мариуполя (<https://www.facebook.com/jaanika.merilo>. – 2020. – 22.09).

Міністерство цифрової трансформації України:

15 вересня Мінцифри з EGAP провели онлайн-форум цифрової трансформації регіонів.

Спікерами були Михайло Федоров, Вадим Бортник та представниця Міністерства фінансів Марія Ніккілу

Говорили про:

- Особливості цифровізації малих міст та ОТГ
- Цифрова трансформація: від проблематики до рішень
- <http://bit.do/fJx9S>

- 👉 Держава та регіони: як розбудувати цифрову взаємодію
- 👉 Від елементів Smart City до цифрової трансформації міста
- 👉 Принципи розбудови цифрової громади
- 👉 <http://bit.do/fJrkZ>
- 👉 Від елементів Smart City до цифрової трансформації міста
- 👉 <http://bit.do/fJrmm> (<https://www.facebook.com/mintsyfra>. – 2020. – 18.09).

Олексій Коваль, керівник проєктів Perfect Group:

В Києві планують створити систему моніторингу міського будівництва. На сайті кожен покупець нерухомості зможе перевірити, які документи має забудовник.

Нещодавно КМДА анонсували запуск системи моніторингу дозвільних документів та всіх об'єктів будівництва. Це має бути окремий сайт, на якому кожна людина зможе отримати доступ до пакета документів по будь-якій з новобудов. Також сайт буде вказувати, чи доступний перелік є вичерпним або забудовнику не вистачає якихось дозволів.

Серед документів, що будуть розміщені в системі – різноманітні умови та обмеження, а також технічне завдання, яке забудовник отримує від профільного Департаменту КМДА. Далі – затверджена проєктна документація, проведена експертиза та дозвіл на спорудження від будівельної інспекції.

Зараз на сайтах-агрегаторах нерухомості вже збирається подібна інформація. Деякі портали пішли далі і пропонують навіть індикатори комплексної оцінки надійності кожного об'єкту. Проте система оцінювання не досить зрозуміла і викликає питання до методології не лише у забудовників, але й у покупців.

Своєю чергою, КМДА має доступ до широкого переліку документів, а тому її список може бути повнішим.

Покупці отримають додатковий інструмент, щоб не потрапити в чергову аферу. Як-от з сумнозвісними «будинками Войцеховського». При збудованій без жодних дозволів «коробці», зараз ці багатоповерхівки розкидані по всьому Києву без комунікацій та навіть примарного шансу на введення в експлуатацію.

Цікаво, але такі будинки до останнього часу активно рекламувались – в інтернеті, на бігбордах та у метро. Пропонуючи двокімнатну квартиру в межах міста за ціною менше ніж 10 тисяч гривень / м². Отже, коли надійні забудовники будуть виконувати всі умови нових законів щодо реклами нерухомості – аферисти продовжать й надалі просувати власні об'єкти.

Єдиний спосіб боротьби із ними – інформаційний. Треба зробити малозрозумілу та недоступну інформацію про документи для будівництва – прозорою та відкритою.

У різний час громадські організації та органи місцевого самоврядування неодноразово здійснювали спроби створення інформаційних ресурсів для узагальненні й візуалізації інформації про об'єкти будівництва. Насамперед,

житлового сегмента. Але не маючи законодавчого підґрунтя, вони часто зазнавали невдачі. Іноді «аматори» ще й отримували звинувачення від недобросовісних забудовників за «втручання в господарську діяльність» чи «нанесення шкоди діловій репутації».

Яскравою спробою можна вважати запуск подібної системи в Києві у 2015 році. Вона діяла декілька років, але потім перестала оновлюватись.

В 2019 році було прийнято Закон України № 199-IX. Відповідно до якого внесено зміни до деяких законодавчих актів України щодо створення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва. **Система утворюється як частина містобудівного кадастру і складається з:**

- Реєстру будівельної діяльності (створення, збирання, накопичення, обробка, захист, облік інформації).

- Електронного кабінету користувача (взаємодія між фізичними та юридичними особами, державними органами, ОМС, ЦНАП, СРО, отримання послуг).

- Порталу електронної системи (оболонка для доступу і взаємодії).

Передбачається, що ця електронна система має містити всю інформацію, необхідну для здійснення будівництва. Також вона буде забезпечувати взаємодію з усіма необхідними електронними реєстрами і базами даних.

Внесені до системи відомості є достовірними та можуть бути використані у спорах. Тобто, у разі успішного запровадження, вона може стати платформою із повною та об'єктивною інформацією про об'єкти будівництва. Завдяки законодавчо визначеній ролі, система буде реальним інструментом із прикладним характером – її можна буде реально використовувати забудовникам, місцевим органам, регуляторам і покупцям нерухомості.

Отже, в деяких ситуаціях, така система може стати додатковим інструментом в перемовинах з чиновниками. Якщо особа не видає дозвіл через відсутність документу, якого забудовник й не має отримувати – це дуже очевидний сигнал про неправомірність таких дій. З іншого боку, до теперішнього дня існує великий відсоток відмов по формальним причинам. І, навіть працюючи тривалий час на ринку, інколи дуже важко об'єктивно оцінити реальні причини таких відмов.

Що стосується власне запуску повноцінної системи, то чимало проблемних моментів можуть з'явитись внаслідок особливостей вітчизняного процесу документообігу.

Найперше – це застарілість кадастру, невідповідність новому генплану раніше оформлених ділянок і так далі. Дуже багато інформації про об'єкти нерухомості дотепер збирається в ручному або напівручному режимі. Є ризик, що при розкритті усіх даних, в столиці не буде жодного житлового комплексу без проблем.

Важливо, що найчастіше це не значить порушення з боку девелоперів. Проблеми виявляються на стороні державних органів, інформація яких просто не узгоджена між собою.

Проте якщо такі відомості одразу ж зробити публічними, це може все-таки вдарити по іміджу забудовників. Для особи – потенційного покупця – видимою буде лише одна сторона ситуації. В якій девелопер зводить щось із невідповідностями в документах. Цілком ймовірно, що після цього людина на деякий час зовсім відкладе рішення щодо покупки.

Отже, запуск подібної системи для масового користувача має бути поступовим. На першому етапі, доступ до порталу треба дати чиновникам та девелоперам. І, наприклад, встановити термін бета-тесту протягом декількох місяців. За цей час забудовник, який виявить помилки в документах щодо своїх об'єктів, зможе звернутися до відповідних органів та усунути неточності.

З іншого боку, коли відбувається дійсно незаконне будівництво, такі девелопери не зможуть нічого змінити навіть за тестовий період. Отже, інформація про них стане доступна широкому загалу.

Впровадження нових цифрових інструментів та зростання рівня прозорості ринку нерухомості – це позитивний тренд, який задає міська влада. Але навіть він має бути обдуманим, і також включати можливість тестування. Чимало інформації є помилковою саме в реєстрах та інших джерелах державних органів. Які не лише не відповідають дійсності, але й часто конфліктують між собою. Щоб такі помилки не стали негативним фактором для іміджу забудовників, їх треба знайти та усунути на першому – до-публічному етапі запуску системи (*Київ розкриє всі будівельні документи: хто виграє від прозорості // <https://blog.liga.net/user/okoval/article/37887>. – 2020. – 11.09).*

Наталія Новак, аналітикиня у ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення»:

Знайти відповіді на запитання допоможе такий інструмент, як електронні звернення.

Як вступити до навчального закладу під час пандемії? Як поскаржитися на несанкціоноване сміттєзвалище? Як оформити соціальні виплати он-лайн? Знайти відповіді на ці та багато інших запитань допоможе такий інструмент, як електронні звернення.

Спершу розберемося, що таке звернення та чи мають українці на них право?

Статтею 40 Конституції України передбачено, що кожна людина, має право направити звернення до органів публічної влади, які в свою чергу зобов'язані його розглянути та надати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк.

Законом України «Про звернення громадян» регулюються питання практичної реалізації права на звернення. Зокрема, ним передбачено, що звернення можуть бути: індивідуальними або колективними, усними або письмовими.

Усне звернення викладається на особистому прийомі або за допомогою засобів телефонного зв'язку через визначені контактні центри, телефонні «гарячі лінії».

Письмове звернення надсилається поштою або передається до відповідного органу особисто чи через уповноважену особу. Таке звернення може надсилатися з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення(ЕЗ)).

Які кроки треба зробити, щоб направити електронне звернення?

По-перше, для того, щоб звернутися до органу влади з ти чи іншим питанням, громадянину необхідно спочатку з'ясувати якому органу має бути адресоване його звернення. Для цього необхідно дізнатись який орган влади є відповідальним у вашому питанні.

По-друге, громадянин має належним чином оформити електронне звернення. Відповідно до Статті 5 Закону України «Про звернення громадян», у зверненні має бути: зазначено ПІБ та місце проживання громадянина; викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги; зазначено електронну скриньку або інші способи зв'язку. Письмове звернення повинно бути підписано заявником із зазначенням дати. Застосування електронного цифрового підпису при надсиланні ЕЗ чинним законодавством не вимагається.

Зверніть увагу, що звернення може бути повернене заявнику через 10 днів від дня його надходження, з відповідними роз'ясненнями, якщо воно оформлене без дотримання вимог.

По-третє, необхідно визначитися зі способом подачі ЕЗ. Електронні звернення можуть подаватися у довільній формі на електронну пошту. Електронна пошту можна знайти у 42 органів влади на стартовій сторінці веб-сайту, у 24 її необхідно шукати у різних вкладках.

Також, ЕЗ можна подати шляхом заповнення форми на сайті. Чинним законодавством не передбачена наявність певних форм для подання ЕЗ. Для зручності користування ЕЗ громадянами деякі органи влади розробили друковані або електронні форми. У 9 органів влади наявна форма для подачі ЕЗ у форматі Word. У 6 форма розроблена у друкованому варіанті, яку неможливо заповнити в режимі он-лайн, вона лише друкується або копіюється. У деяких органів влади зазначено про існування форми, однак її немає в наявності. У 2 органів влади окремо розроблені і друкована форма й електронна, однак цей факт плутає людей і ставить перед вибором якою формою скористатися. Загалом, у 32 ЦОВВ наявні форми, які можна заповнити на сайті в режимі он-лайн.

Що обмежує людей при подачі ЕЗ та яким чином це можна вирішити?

Після аналізу роботи ЕЗ органів влади можна ***виокремити певні обмеження та проблеми***, що виникають під час спроб подати електронні звернення та напрямки вирішення цих проблем:

1. Відсутній повний, чіткий список ЦОВВ з засобами зв'язку та вичерпним переліком компетенцій. Вирішенням питання в цьому напрямку буде актуалізація наявного списку телефонних «гарячих ліній» на сайті УКЦ.

2. Не всі електронні пошти ЦОВВ працюють належним чином. У деяких листи не доходять до адресату. Для вирішення цієї проблеми органам влади необхідно перевірити роботу електронних скриньок, створити інші за потреби або усунути технічні проблеми та перевірити, які саме скриньки зазначені на сайті.

3. У деяких ЦОВВ відсутні електронні форми ЕЗ, а друковані не зручні для користування. У деяких ЦОВВ завеликий перелік полів для введення інформації (вік, соціальний стан, категорія, стать, тип звернення та тип запитання, підрозділ якого стосується звернення), що забирає занадто багато часу при формуванні ЕЗ. Для вирішення цих окреслених проблем варто стандартизувати та розробити загальну уніфіковану форму, зручну у користуванні, яка міститиме лише необхідну інформацію: (ПІБ громадянина, адресу проживання, електронну пошту, телефон, тип повідомлення (заява (клопотання), скарга, пропозиція (зауваження)), поле для вводу тексту, можливість прикріпити різні типи файлів за потреби). Всю іншу необхідну інформацію ЦОВВ можуть дізнатися при комунікації з заявником.

4. Наявні електронні форми не працюють і звернення надіслати неможливо через технічні причини або їх важко знайти на сайті. Для вирішення цього питання необхідно зробити електронні звернення окремою вкладкою на стартовій сторінці сайту, протестувати роботу електронних форм та усунути технічні проблеми.

5. У більшості електронних форм міститься поле стать, з обов'язковим вибором жіноча або чоловіча, що також обмежує права людей, що не визначилися щодо своєї гендерної ідентичності. Наше суспільство має бути толерантним та поважати вибір кожної людини, тому в це поле необхідно додати не визначено.

6. Розроблені версії офіційних сайтів для людей із порушенням зору наявні лише у 42 ЦОВВ, що в свою чергу створює перепони для направлення ЕЗ особами з інвалідністю. Тому необхідно допрацювати наявні веб-сайти та передбачити можливість їх використання особами, з вадами зору.

7. Розроблені англійські версії офіційних сайтів наявні лише у 37, що також створює певні перепони для подачі ЕЗ людьми різної етнічної приналежності, що не володіють українською мовою. Тому необхідно допрацювати наявні веб-сайти та передбачити можливість переходу веб-сайту в англійський режим.

8. Взагалі сайти органів влади дуже відрізняються своїм інтерфейсом, дизайном, інформативністю, наповненістю, зручністю у користуванні та інтуїтивністю, у деяких не досить добре налаштований пошук, тому людина може досить довго блукати у пошуках необхідної інформації та потугах направити ЕЗ. Оскільки ми прагнемо розбудувати сервісну державу, то маємо створити певний шаблон для офіційних сайтів органів влади, що буде з

простим інтерфейсом, інформативним наповненням, приємним дизайном, інтуїтивним та зручним у користуванні, з добре налаштованим пошуком інформації (*Як українці можуть використати електронні звернення для вирішення власних питань // <https://blog.liga.net/user/nnovak/article/37883>. – 2020. – 11.09*).

Jaaniika Merilo: **eHealth**

Ничего невозможно делать без точных сроков, бюджета и плана действий. Без всего этого любое действие – Броуновское движение, которое наносит в итоге больше ущерба из-за большей траты ресурсов и «недорезультат».

В прошлом декабре был опубликован план действий по развитию eHealth, который был разработан профильными органами власти и ассоциациями. Реально, каждый шаг был критичный по времени и имел смысл. Наверное, не раскрою секрет, если скажу, что не все органы власти старались его придерживаться.

Поменялось руководство МОЗ и НСЗУ, а потом еще раз руководство МОЗ. И на сегодня до сих пор нет принятой концепции развития eHealth и плана действий, что бы не говорили прошлые власти. Идем на новую попытку. Мы же упертые, и без концепции не будет системного развития.

Потому, когда назначили нового заместителя министра МОЗ, отвечающего за eHealth,

Yaroslav Kucher, могу честно признаться, что я относилась немного скептически, так как мы уже несколько раз старались делать элементарные вещи. Мы уже столько раз это проходили и столько раз надеялись. Но как сказал Дмитро Дубілет: «Ничто так не дает покоя, как незаконченные проекты». А eHealth – это критично важно. И когда Ярослав при встрече спросил: «Что сейчас самое критичное сделать?», я конечно предложила наконец утвердить концепцию и архитектуру eHealth с рабочей группой из экспертов.

Как начала и этот пост, я реально верю, что залог успеха – это четкий план действий и пониманий что вообще делается. В понедельник была первая экспертная рабочая группа, на которой обсуждалось утверждение концепции eHealth. Чем я могу быть полезна? В первую очередь, международным опытом, в том числе с Эстонией, где по разным показателям одна из лучших систем eHealth в Европе.

Надо же надеяться, что в этот раз получится. Это для нас критично важно (<https://www.facebook.com/jaanika.merilo>. – 2020. – 09.09).

Зарубіжний досвід

В Палату представителів Парламенту і Сенат США внесён двухпартийный законопроект, ликвидирующий полномочия президента по отключению внутренних сетей передачи данных, в том числе Интернета.

Законопроект (Unplug the Internet Kill Switch Act of 2020) аннулирует несколько поправок времён второй мировой войны, внесённых в закон о средствах связи от 1934 года.

Сейчас, согласно закону, президент может «приостановить или скорректировать» правила и регламенты функционирования любой станции или устройства, способных испускать электромагнитные волны в границах юрисдикции США, а также закрыть любую станцию для радиокommunikаций или любое радиоизлучающее устройство, работающее «в диапазоне от 10 килогерц до 100 тысяч мегагерц».

В положениях, принятых для предотвращения возможности передачи радиосообщений врагу в военное время, формально речь шла лишь о радиостанциях и радиоустройствах, но с тех пор технологии радиообмена данными радикально усовершенствовались.

Устаревший закон при желании можно распространить на любую технику, способную посылать или принимать сигналы, включая вышки сотовой связи, ТВ-станции, персональные компьютеры и мобильные устройства, а также компоненты Интернета вещей.

Поэтому президента следует лишить нынешних прав, отмечают авторы законопроекта, чтобы он не имел полномочий «отключить Интернет или получить контроль над ним или над иным каналом связи во время чрезвычайной ситуации» *(Вика Рябова Президента США следует лишить полномочий «отключить Интернет» в стране – законопроект // <https://d-russia.ru/prezidenta-ssha-sleduet-lishit-polnomochij-otkljuchit-internet-v-strane-zakonoproekt.html>. – 2020. – 28.09).*

Минюст США одобрил и направил в Конгресс предложение по ослаблению так называемого «раздела 230» закона об этике в сфере коммуникаций (Section 230 of the Communications Decency Act), который защищает владельцев социальных сетей от ответственности за контент, размещённый их пользователями. В этом разделе отмечается, что владелец интернет-сервиса не может рассматриваться как издатель или самостоятельный источник информации, предоставленной третьим лицом.

Одобрённый Минюстом документ содержит два практически противоречащих друг другу предложения: обязать веб-платформы более агрессивно удалять вредоносный (или незаконный) контент (относящийся, например, к харассменту и растлению несовершеннолетних) и в то же время

помешать им удалять контент консервативных и ультраправых пользователей, включая дезинформацию и разжигание ненависти.

В письме к Конгрессу Минюст заявил, что намерен добиться, чтобы онлайн-платформы «перестали подвергать цензуре правомерные высказывания и продвигать одни идеи в ущерб другим», а параллельно хочет убедиться, что соцсети «не смогут избежать ответственности за то, что их сервисы используются для криминальных действий».

На практике закон, если он будет принят, помешает сайтам и приложениям удалять контент, который сами ресурсы считают нежелательным. Платформам придётся доказывать (в суде), что их политика модерирования объективно относит удаленный контент к популяризирующему терроризм, жестокость, экстремизм и пр.

Если же соцсети не удалят контент, который сами посчитают спорным, а его признают незаконным, их признают намеренно продвигающими запрещенные материалы.

Генпрокурор Уильям Барр (William Barr) добивается внесения изменений в «раздел 230» с начал, предоставляющий властям больше полномочий для регулирования деятельности социальных сетей в стране. «Мы не можем позволить ограниченному количеству онлайн-платформ вручную выбирать мнения, к которым американцы могут получить доступ, и размещать в Интернете. Эта практика принципиально неамериканская и антидемократическая. Когда крупные влиятельные компании подвергают цензуре мнения в социальных сетях, с которыми они не согласны, это опасная сила. Они перестают функционировать как пассивные доски объявлений, и их следует рассматривать как создателей контента», – сказано в указе.

Представители социальных платформ Google, Facebook, Twitter раскритиковали инициативу президента. В Конгрессе на сегодняшний день представлено уже несколько законопроектов, подобных одобренному Минюстом, однако работа по ним еще не началась, отмечает издание *(Вика Рябова Администрация Трампа предложила наказывать соцсети за «цензуру легитимных высказываний» и неудаление нелегального контента // <https://d-russia.ru/administracija-trampa-predlozhila-nakazyvat-socseti-za-cenzuru-legitimnyh-vyskazyvanij-i-neudalenie-nelegalnogo-kontenta.html>. – 2020. – 24.09).*

В статье приводятся обобщённые сведения о попытках ряда стран решить экономическую проблему, порождённую информационными технологиями: как государству в пределах своей территории регулировать деятельность транснациональных IT-компаний и взимать с них налоги.

Применяемые государствами способы решения указанной проблемы могут быть разбиты на три группы.

1. Государство, где на основании подробных законов урегулирована концепция цифрового представительства – **США** (комплексное правовое регулирование).

В США прецедент такого регулирования создан делом «Южная Дакота против Wayfair». **Wayfair** – интернет-платформа, не имеющая сотрудников и недвижимости в Южной Дакоте, – занималась продажей мебели и отправляла товары напрямую покупателям в разные штаты, при этом не уплачивая в этих штатах налог с продаж. Налоговая служба Южной Дакоты подала иск против компании, обосновав его тем, что требования закона в части уплаты налога с продаж применимы к данному виду электронной коммерции, и что ответчику следует зарегистрироваться для получения лицензий и уплаты налога с продаж. Компания утверждала, что закон не соответствует Конституции и не может быть применен с учётом предыдущей практики, и попросила рассмотреть дело в свете текущих реалий электронной коммерции. Верховный Суд США постановил, что штат вправе взимать налог на продажи, сделанные в штате, даже если продавец не имеет физического присутствия в этом штате.

Это требование реализуется посредством привлечения к выполнению функций представителей консалтинговых компаний, которые организуют для компаний уплату налогов и связь с налоговыми органами, при этом ответственность в случае неуплаты возлагается именно на консалтинговые компании. Примером последних может служить компания Тахато, которая несёт ответственность за уплату НДС и налог с продаж. Роль технологической платформы Тахато согласуется с промежуточными рекомендациями ОЭСР по улучшению сбора налогов в контексте «правила места поставки» для НДС и налога с продаж.

Таким образом, в США возможность привлечения к выполнению функций представительства технических консалтинговых компаний позволяет легитимно осуществлять деятельность в различных штатах без открытия физического представительства, а значит, и без избыточных административных расходов.

2. Государства, которые подходят к вопросу цифрового представительства с позиции общего правового регулирования либо через налоговое регулирование: Великобритания, Турция, Сингапур, Испания, Канада, Япония, Чехия, Латвия, Норвегия, Словения, Австрии, Венгрия и Франция.

В законодательстве **ВЕЛИКОБРИТАНИИ** к ОТТ-сервисам (видеосервисы в IP-сетях – ред.) применяются требования в части предоставления сети и услуг населению без предварительных разрешений от соответствующего органа (отраслевого законодательства в сфере ОТТ нет).

Правовое регулирование ОТТ-сервисов в **ТУРЦИИ** (Ebru Tekin Bilbil Methodology for the Regulation of Over-the-top (OTT) Services: The Need of A Multi-dimensional Perspective. International Journal of Economics and Financial Issues, 2018, 8(1), 101-110) основывается на регламентации правил

авторизации пользователей; защите прав потребителей; регулировании конкуренции; сетевом нейтралитете; и т.д.

При этом специального законодательства, регулирующего ОТТ-сервисы, нет. Для применения нормативных правил к ОТТ-сервисам в Турции используется законодательство в сфере коммуникаций и требования к качеству обслуживания электронных коммуникаций, персональных данных и конфиденциальности.

В **СИНГАПУРЕ** существуют специальные лицензии для подключения VoIP.

Согласно закону **ИСПАНИИ** «Об аудиовизуальной коммуникации» (General Law on Audiovisual Communication 7/2010 of 31 March // Official Journal: Boletín Oficial del Estado, number: 79/2010) поставщики услуг аудиовизуальных средств массовой информации должны регистрироваться в соответствующем государственном национальном или региональном реестре. Основные акционеры поставщиков аудиовизуальных медиауслуг также должны регистрироваться в этом реестре, указав процент капитала, которым они владеют. Для целей этого закона критериями для определения основных акционеров прямо или косвенно определенным так:

- 5 % уставного капитала;
- 30 % голосующих прав или меньший процент в установленных законом случаях.

В соответствии с коммерческим правом Испании акции или иные ценные бумаги, принадлежащие или приобретенные лицами, входящими в одну корпоративную группу, действующими совместно или в качестве единицы принятия решений, или лицами, действующими от своего имени, но от имени указанных лиц, считаются принадлежащими или приобретенными одним и тем же физическим или юридическим лицом. При Государственном совете аудиовизуальных средств массовой информации создается Национальный реестр поставщиков услуг аудиовизуальных средств массовой информации. Компетентные органы должны создать канал для обеспечения необходимой координации между Национальным реестром и региональными реестрами и облегчить онлайн-доступ к данным, хранящимся в обоих реестрах.

В **КАНАДЕ** допускается деятельность иностранной компании, предоставляющей услуги и сервисы в Интернете при условии регистрации на специальном сайте. Министерство доходов и сборов Квебека обеспечило дополнительный функционал на своем сайте – для уплаты налогов и сборов. Основное требование – регистрация компании на сайте государственного органа власти. Соответствующие правила распространяются и на цифровых посредников, организующих взаимодействие между поставщиками и потребителями. Требование о регистрации в рамках этой новой системы также применяется к платформам распределения цифрового имущества и услуг («цифровые платформы») в отношении облагаемых налогом поставок

нематеріального движимого имущества или услуг, полученных клиентами Квебека.

В **ЯПОНИИ** с 1 октября 2015 года введен «Японский налог на потребление» (JST) по системе транзакций электронной коммерции B2C поставляемых иностранными компаниями японским потребителям (общая ставка налога составляет 8 %). Доход от электронных услуг включает в себя электронные книги, потоковые медиа, приложения, облачные сервисы и онлайн-игры, сервисы, которые размещают онлайн-рекламу. Голосовые услуги и услуги телефонии данных исключены. Кроме того, законодательство Японии считает, что цифровой сервис – это любая услуга, предоставляемая через телекоммуникационную сеть. Цифровой услугой признается, например, онлайн-распространение электронных книг, интернет-рынок или аукционные сайты для продажи товаров, интернет-реклама, нецифровыми услугами признаются телекоммуникационные услуги (телефон, факсимильная связь), разработка программного обеспечения.

Таким образом, Япония, а также Канада предпочли оказывать правовое воздействие на интернет-компании посредством налогового законодательства, и ввели цифровые налоги. Основным критерием определения субъекта, который должен уплачивать налог, выступает оказываемая цифровая услуга, при этом такие административные барьеры, как регистрация на сайте соответствующего государственного органа не исключаются).

В ноябре 2019 года правительство **ЧЕХИИ** одобрило введение так называемого цифрового налога в размере 7 % (Plans to introduce a digital tax in the Czech Republic) Его должны будут платить крупные международные компании с оборотом от 750 миллионов евро в мире и 100 миллионов крон (3,91 миллиона евро) в Чехии, а также с пользовательской аудиторией более 200 тысяч человек. Среди таких компаний – Facebook и Google. Новым налогом будут облагаться доходы от продаж таргетированной рекламы на цифровых площадках, а также пользовательских данных. Инициатива будет действовать применительно к услугам, предоставляемым чешским пользователям.

Налогообложение будет применяться в отношении не прибыли, а выручки. Взимать новый сбор планируется в форме ежемесячного залога. По прогнозам чешского министерства финансов, цифровой налог может принести в бюджет 2,1 миллиарда крон (90,7 миллиона евро) в 2020 году и 5 миллиардов крон (216 миллионов евро) ежегодно в последующие периоды.

Тенденция налогового регулирования интернет-платформ необратима. Наряду с **ФРАНЦИЕЙ** еще ряд стран ввели налог на цифровые услуги (digital services tax – DST). С января 2020 года цифровой налог действует Австрии, Венгрии, Италии и Турции. Готовятся ввести цифровой налог Великобритания, Бельгия, Чехия, Словакия и Испания. Близки к введению этого налога Латвия, Норвегия и Словения. Цифровой налог в этих странах применяется по-разному.

Так, в Австрії і Венгрії налогом облагається тільки інтернет-реклама, во Франції застосування податку значно ширше, сюди входять, крім звичайної реклами, цифровий інтерфейс, особисті анонси, передача даних про користувачів і інші інтернет-услуги. Варіюється і сума податкового оподаткування від 2 % в Великобританії до 7,5 % в Венгрії і Турції.

3. Міжнародний досвід правового регулювання.

Особливу увагу регулюванню ОТТ-сервісів приділяє Міжнародний союз електросвязи (МСЕ, входить до складу ООН). МСЕ опублікував спеціальне регулювання ОТТ-сервісів, де виділяються наступні напрями:

- слід привітати поширення контенту і додатків;
- по мірі переходу мережевих операторів до мереж наступного покоління голосові сервіси будуть перетворюватися на програмні додатки, поширювані по мережі. В ході цього перехідного етапу органи держави і міжнародних організацій повинні знаходити баланс між інноваціями, інвестиціями і конкуренціями;
- органи влади повинні підтримувати інновації, не дозволяючи операторам блокувати або перешкодити вільній конкуренції цифрових послуг.

В межах роботи, яку проводять країни ОЭСР, обговорюється проблема визначення суб'єктів, у яких повинні виникати стосунки з державою в зв'язі з місцем знаходження користувачів інформаційного ресурсу.

Виникнення прав і обов'язків за законодавством місця фактичного споживання послуг, пов'язано з визначенням цифрового користувачького порогу і ґрунтується на існуванні «значущого цифрового присутності» (significant digital presence). До основних ознак, що дозволяють поширювати вимоги закону на суб'єктів, що здійснюють свою діяльність в Інтернеті, належить «підприємство в державі-члені в податковий період разом з асоційованими підприємствами цього суб'єкта:

- надає цифрові послуги користувачам в цій державі-члені, що призводить до отримання доходу понад 7 мільйонів євро; або
- надає цифрові послуги більш ніж 100 тисячам користувачів в цій державі-члені, визначеною місцем розташування (IP-адресою) пристрою, що використовується для доступу до цифрового інтерфейсу, через який надаються цифрові послуги; або
- укладає більш ніж 3 тисячі контрактів на постачання цифрових послуг в цій державі-члені, в процесі ведення бізнесу». (Пономарева К. А. Підходи до концепції постійного представництва в еру цифрової економіки // Фінансове право. 2019. № 7. С. 36-39.)

В ЄС також виділяється правове регулювання ОТТ-сервісів. В квітні 2014 року були затверджені два правила:

- забезпечити рівний доступ компаній і фізичних осіб до онлайн-сервісів;

- гармонизировать правила через национальные границы для создания единого европейского рынка.

В ЕС действует Директива 2010/13/ЕС Европейского парламента и Совета Европейского Союза «О координации некоторых законодательных, регуляторных и административных положений, действующих в государствах-членах ЕС, относительно оказания аудиовизуальных медиауслуг» (Директива об аудиовизуальных медиауслугах – Directive 2010/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) // OJ L 95, 15.4.2010, p. 1–24). Директива устанавливает обязанность государств-членов ЕС построить уникальный режим взаимодействия с национальными и иностранными АВС посредством имплементации директивы. В 2018 году были внесены существенные изменения директивой 2018/1808. (Directive (EU) 2018/1808 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) in view of changing market realities // OJ L 303, 28.11.2018, p. 69–92.)

Особое внимание уделено вопросам определения надлежащей юрисдикции, в том числе между государствами-членами ЕС, поскольку на государства возлагается ответственность по контролю и отчётности сервисов перед национальными контрольными органами и ЕС. Правила определения юрисдикции устанавливаются директивой в привязке к виду интернет-ресурса – отдельно для **аудиовидеосервисов (АВС)**, услуга, оказываемая провайдером, который предоставляет программы для информирования, развлекательных и обучающих мероприятий, для широкой публики с помощью электронной сети связи) и отдельно для платформ обмена видео. Выстраиваемая система гарантирует, что вещательные организации, которые оказывают влияние на аудиторию ЕС, подпадают под действие директивы, даже если они не созданы в ЕС.

Выделены критерии определения поставщиков АВС. Поставщик считается учреждённым, если:

- у поставщика медиауслуг есть головной офис в государстве-члене и решения в отношении оказываемых медиауслуг принимаются в этом государстве-члене;

- у поставщика АВС есть головной офис в одном государстве-члене, но решения в отношении оказываемых медиауслуг принимаются в другом государстве-члене ЕС.

- одним из критериев выступает вовлечённость трудовых ресурсов в предоставлении медиауслуг в одном из государств-членов ЕС. Последнее имеет решающее значение, если провайдер медиауслуг имеет свой головной офис в государстве-члене ЕС, но решение в отношении оказываемых услуг

ABC было принято в третьем государстве (вне ЕС). В таком случае считается, что провайдер медиауслуг функционирует в государстве-члене ЕС, если значительная часть рабочих ресурсов сосредоточена именно в государстве-члене ЕС.

В соответствии с действующими правилами, оплата аудиовизуальных услуг по требованию должна осуществляться только в пределах юрисдикции государств-членов ЕС. Для обеспечения эффективного осуществления директивы 2010/13ЕС крайне важно, чтобы государства-члены устанавливали и поддерживали в актуальном состоянии записи поставщиков медиауслуг и поставщиков платформ для обмена видео под своей юрисдикцией, и чтобы они регулярно делились этими записями с их компетентными независимыми регулируемыми органами или органами ЕС. Эти записи должны включать информацию о критериях, на которых основана юрисдикция.

Директива 2018/1808 предусматривает создание Группы европейских регулирующих органов по аудиовизуальным медиауслугам, которая будет отвечать за консультирование Европейской комиссии, содействие применению директивы, выпуск отчётов и посредничество в любых спорах между регулируемыми органами государств-членов. Аналогом такого органа в России может стать правительственная комиссия, созданная в мае 2020 года.

Важной инициативой ЕС является **проект Акта о цифровых услугах (DSA – Digital Services Act Package)** разработка которого осуществляется в настоящее время. В проекте затронута проблема платформ: Европейская комиссия предложит чёткие правила, которые обеспечат современную систему сотрудничества по надзору за платформами и гарантируют эффективное правоприменение.

В рамках DSA планируется пересмотреть положения директивы об электронной коммерции (ECD – Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce') //OJ L 178, 17.7.2000, p. 1–16) с учётом последствий для модерации контента социальных сетей, а также иных цифровых сервисов с пользовательским контентом. Это необходимо для выравнивания правил предоставления онлайн-сервисов в государствах-членах, а также создания новых стимулов для борьбы с онлайн-вредом и защиты легального контента. Кроме этого, в DSA планируется создать инструменты более эффективного общественного контроля, поскольку сейчас нет специального регулятора платформ, который осуществлял бы надзор за модерацией контента или прозрачностью рекламы. В качестве ещё одной задачи документа указывается снижение барьеров для развития инновационных услуг.

Основные положения DSA:

1. Ограниченная ответственность платформы (концепция «доброто самаритянина»): поощрять платформы к принятию инициативных мер по борьбе с незаконным, противоправным и вредным контентом, доступным на их сервисах.

2. Компании должны подчиняться правилам посреднической ответственности в государстве-члене, где они работают, и не ограничиваться в своём выборе новых рынков и роста.

3. Стимулирование создания регуляторных песочниц – инструментария для применения благоприятных условий инновационного бизнеса на уровне ЕС.

4. Контроль распространяемого контента. регулирование будет осуществляться в двух направлениях: ответственность за контент и рассмотрение системного воздействия платформ. Для того, чтобы облегчить оперативное удаление незаконного контента, желательно установить минимальную информацию, необходимую для того, чтобы уведомление было осуществимым (URL-адрес, предполагаемый тип нарушения, статус уведомителя), однако такие критерии должны быть технологически нейтральными, чтобы учесть разнообразие цифровых услуг.

Хотя компании не должны нести ответственность за пользовательский контент, они всегда должны нести ответственность за удаление или отключение доступа к незаконному контенту, как только они узнают о нём. Новая структура должна предусматривать штрафные санкции для поставщиков услуг, которые не реагируют должным образом на уведомления о незаконном контенте, будь то от правительства, компаний или частных лиц. Компании всегда должны блокировать или удалять контент, который государственные органы считают незаконным, но они заслуживают некоторой свободы при принятии субъективных решений о том, нарушает ли контент, сообщаемый пользователями, закон или их собственную политику.

5. Определение баланса и сфер возможного саморегулирования. Платформы вправе осуществлять саморегулирование, но не на уровне СРО, а на уровне актов «мягкого права» (рекомендательного характера). Эта практика может принимать различные формы, такие как кодексы поведения, декларации, уставы, стандарты. Саморегулирование позволяет компаниям действовать автономно, будучи «юридически совместимыми».

Этот подход обеспечивают гибкую реализацию мер, предусматривающих ответственность всех сторон, упрощают правила реализации законодательства. Государству нужно, чтобы платформы не просто вносили свой вклад в экономику, но служили инструментом измерения общественных настроений, способом донести точку зрения государства до граждан и наоборот. Разделение ролей и обязанностей между государственным и частным секторами. Основная ответственность поставщиков онлайн-услуг должна заключаться в удалении или отключении доступа к контенту, признанного незаконным, а также в модерировании всего остального контента в соответствии с их собственными условиями

предоставления услуг. Государство не должно поручать поставщикам онлайн-услуг решать, является ли пользовательский контент законным. Это должно оставаться обязанностью государства, однако компании не могут игнорировать проблемный контент на своих платформах. Напротив, они могут и должны принимать промежуточные решения о том, соответствует ли пользовательский контент их внутренним принципам, и реагировать надлежащим образом (*Александр Федотов О международном опыте регулирования деятельности экстерриториальных цифровых компаний // <https://d-russia.ru/o-mezhdunarodnom-opyte-regulirovaniya-deyatelnosti-jeksterritorialnyh-cifrovyyh-kompanij.html>. – 2020. – 14.09).*

Олексій Башкіров, голова Державної сервісної служби містобудування України:

У Сеулі вже близько восьми років успішно функціонує Система прозорого будівництва. Які її основні можливості та в чому цінність такого досвіду для України – читайте нижче

Наразі в Україні активно працюють над впровадженням Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, яка покликана максимально спростити та покращити отримання адміністративної послуги та полегшити життя всім учасникам ринку. Про хід роботи над Системою та про її особливості я Вам вже неодноразово розповідав.

Але хочу відзначити, що подібна Система прозорого будівництва вже близько восьми років успішно функціонує в Південній Кореї – у місті Сеул в галузі державного та муніципального будівництва. Сеул – столиця держави, місто з особливим статусом. І електронну систему прозорого будівництва було розроблено виключно для цього міста. (Станом на 2018 рік його населення складало 9,8 млн людей.) І саме ця система дозволила їм подолати великі проблеми в містобудуванні – викоринити корупцію, зловживання, шахрайство тощо. Адже доходило до того, що почали миттєво руйнуватися новозведені будівлі та споруди. Наприклад, в середині 90-х років минулого сторіччя в Сеулі обвалилися міст та універмаг. Загибло понад 1,5 тис. людей. Тоді місцева влада вирішила повністю змінювати підхід до будівництва. І вже після впровадження нової електронної Системи будівництво в Сеулі піднялося на високий рівень.

Система прозорого будівництва в Сеулі: основні характеристики та переваги

Для подолання вищезгаданих проблем галузі була розроблена та з 2012 року вже запущена Система прозорого будівництва в метрополії Сеул.

Ця система складається з кількох підсистем: One-PMIS (для керівництва та управління будівельними проектами), Allimi (будівельного інформатора для розкриття інформації по будівельним проектам), sPMS (системи управління платежами субпідрядника) та E-HARM (електронної системи управління людськими ресурсами для управління працівниками та пільгами).

До підсистеми One-PMIS мають доступ представники Уряду муніципалітету Сеулу (як замовник), керівник проекту та підрядник. Вони вносять відповідну інформацію в електронному вигляді, що сприяє підвищенню відкритості будівництва проекту. Також вся звітність акумулюється в статистичні масиви даних, які потім використовуються при формуванні та реалізації державної політики.

Підсистема має кілька режимів: «Адміністратор» (лише для використання Урядом метрополії Сеул. Доступна інформація по всім будівельним об'єктам на визначеній території) та «Бізнес» (для керівників будівельного проекту і підрядників. Доступ видається до конкретного об'єкта).

Це дозволяє автоматизувати і стандартизувати процес надання звітності, відійти від паперових документів, забезпечити ефективний нагляд за відповідністю будівельних робіт вимогам законодавства, уникати корупційних складових за рахунок підвищення відкритості та гласності всіх механізмів.

Підсистема One-PMIS акумулює інформацію, частину з якої відповідно до критеріїв про відкриті дані потім передає до підсистеми Allimi, яка є відкритою для всіх бажаючих. Останню спеціально створеною для доступу громадян до інформації та забезпечення зворотного зв'язку.

Allimi являє собою карту з можливістю огляду інформації по кожному з об'єктів. **Громадянам доступні такі основні блоки відомостей:**

- точне місцезнаходження об'єкта будівництва;
- документи про затвердження проекту;
- терміни будівництва, включаючи їх продовження;
- темпи виконання робіт;
- щотижневі звіти про виконання робіт та фотографії будівельного майданчика;
- загальні видатки по проекту та структура видатків;
- історія фактичних платежів генеральному підряднику та субпідряднику;
- ключові учасники та керівники проекту;
- штрафи, накладені на підрядників;
- питання, скарги та пропозиції від громадян.

Також дана система доступна для використання в форматі мобільного додатку.

Цінність досвіду для України

Якщо проаналізувати всі вищезгадані блоки та порівняти їх з вітчизняної Єдиною державною системою у сфері будівництва, то можемо побачити, що вони дуже схожі за змістом.

На мою думку, при впровадженні в Україні аналогічних механізмів переводу подання звітності в електронний формат ми зможемо не лише нівелювати корупційні ризики та уникнути махінацій в галузі, а і суттєво спростити діяльність забудовників – адже заповнення стандартизованої

документації в е-форматі буде займати набагато менше часу, ніж підготовка відповідної звітності в паперовому вигляді, а відправлення документів в електронній формі одним кліком зробить процес її подачі зручним та миттєвим (*Електронна система у галузі будівництва: Як це працює в столиці Південної Кореї // <https://blog.liga.net/user/obashkirov/article/37865>. – 2020. – 09.09*).

Семь лет спустя после того, как бывший сотрудник Агентства национальной безопасности США (АНБ) Эдвард Сноуден раскрыл информацию о массовом прослушивании телефонов американцев, апелляционный суд США постановил, что программа слежки являлась незаконной, а руководители американских спецслужб, публично защищавшие её, скрывали правду.

Слежка без постановления суда за миллионами граждан нарушила федеральный закон о негласном наблюдении в целях внешней разведки (Foreign Intelligence Surveillance Act) и может быть признана неконституционной, решил суд.

Сноуден, укрывающийся в России с 2013 года и до сих пор обвиняемый США в шпионаже, заявил, что суд подтвердил правильность принятого семь лет назад решения публично представить доказательства массовой прослушки АНБ. «Никогда не думал, что доживу до момента, когда наши суды расценят деятельность АНБ как незаконную и тем самым выразят мне благодарность за то, что я раскрыл её», – написал Сноуден в Twitter.

До момента, когда в 2013 году The Guardian опубликовала первую часть разоблачений Сноудена, высшие чины спецслужб настаивали, что АНБ никогда не собирала информацию об американцах. После разоблачения они заявили, что шпионаж играл критическую роль в борьбе со внутренним экстремизмом. Суд первой инстанции, однако, решил, что эти заявления «противоречили содержанию засекреченных материалов».

*Решение суда касается деятельности американских спецслужб на территории США. Кроме этой деятельности Сноуден, напомним, разоблачил незаконные операции и операции, направленные против граждан других государств и самих государств, включая агрессивные планы разрушения инфраструктуры, включая банковскую систему, электро- и водоснабжение, заводы и аэропорты (*Американский суд признал незаконность разоблачённой Сноуденом слежки за гражданами страны // <https://d-russia.ru/amerikanskij-sud-priznal-nezakonnost-razoblachjonoj-snoudenom-slezhki-za-grazhdanami-strany.html>. – 2020. – 04.09*).*

Министерство электроники и информационных технологий Индии запретило 118 приложений, заявив, что они «крадут и тайно передают» данные пользователей на серверы за пределами Индии, тем самым подрывая суверенитет и защиту нации.

Заблокированные приложения, по данным издания, в основном связаны с Китаем. В списке есть поисковая система Baidu, платёжная система AliPay. В июне правительство Индии уже заблокировало 59 приложений из Китая.

Издание также напоминает, что ранее на этой неделе Управление электросвязи Пакистана заблокировало доступ к пяти приложениям для знакомств и потоковой трансляции, в частности Tinder, Tagged и др. *(Индия заблокировала еще 118 приложений – в основном китайских // <https://d-russia.ru/indija-zablokirovala-eshhe-118-prilozhenij-v-osnovnom-kitajskih.html>. – 2020. – 03.09).*

Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування

Алексеева К. А., Грищенко І. М. Удосконалення процесу інформаційної відкритості органів публічної влади шляхом практичної реалізації концепції електронного урядування // Науковий вісник: державне управління: журнал. – 2020. – №3 (5). – С. 9-21. Удосконалення діяльності системи органів публічної влади можливе тільки у разі забезпечення постійного зростання їх інформаційної відкритості. Сучасне розвинене суспільство не може існувати без забезпечення двостороннього зв'язку між органами публічної влади з, одного боку, та громадянами і бізнесом, з іншого боку. Власне, самі органи влади зацікавлені у наявності такого взаємозв'язку, оскільки, зростає довіра до них (органів публічної влади) та, відповідно, наявна підтримка певних, навіть непопулярних, рішень з боку населення країни. Відтак, зростання інформаційної відкритості органів публічної влади є необхідною передумовою для розвитку сучасного публічного адміністрування загалом. На сьогодні підвищення інформаційної відкритості органів публічної влади варто забезпечувати шляхом впровадження системи електронного урядування. Незважаючи на те, що дана проблема викликає зацікавленість у всьому світі, потреба у розробці конкретних підходів до її вирішення в Україні не викликає сумнівів. Підвищення інформаційної відкритості органів публічної влади шляхом впровадження системи електронного урядування є на теперішній час необхідним кроком, оскільки завдяки ньому можна покращити взаємозв'язок між органами влади та громадянами і бізнесом. Метою статті є дослідження процесу інформаційної відкритості органів публічної влади шляхом практичної реалізації концепції електронного урядування. Для досягнення даної мети у статті виконуються такі завдання: по-перше, обґрунтовується потреба у підвищенні інформаційної відкритості органів публічної влади загалом, по-друге, пропонується удосконалити інформаційну відкритість органів публічної влади шляхом практичного впровадження системи електронного урядування. У статті наведено авторське бачення підходів до підвищення інформаційної відкритості органів публічної влади, а саме через впровадження системи електронного урядування. Зазначено, що підвищення інформаційної відкритості органів публічної влади повинно відбуватися на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

Амиров Э. Р. Сервисы электронного правительства в контексте развития информационно-коммуникационных технологий в арабских странах // Проблемы современной экономики. – 2020. -№ 2 (74). – С. 225-228. В статье рассматривается понятие сервисов электронного правительства в рамках информационно-коммуникационных технологий. Рассматривается Индекс развития электронного правительства и его основные компоненты. Дается оценка уровню развития данных услуг в арабских странах, выявляются сходства и различия между ними. Определяется круг проблем, затрудняющих развитие сервисов электронного правительства в регионе.

Аттокурова Н. С., Мун В. Г. Аналитический обзор стран с наиболее развитой системой цифровой экономики // Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. – 2020. – № 2. – С. 118-122. На сегодняшний день работа инновационных компаний, стран и предприятий проводится в постоянно

изменяющихся условиях, так как цифровизация процессов деятельности становится всеобъемлющей тенденцией, которая охватывает не только информационно-коммуникационную отрасль, но практически все сферы хозяйственной деятельности. Электронная коммерция, цифровое правительство, инновационные веб-сервисы и системы, образование, здравоохранение, платежные системы, какое бы направление не рассматривалось, везде ощущается влияние набирающей оборотов цифровой экономики. Это является одним из важных двигателей инноваций, конкурентоспособности и роста, имеющий огромный потенциал. В этих быстро меняющихся условиях отдельные страны и их объединения непременно начинают задействование в процессы формирования и реализации стратегических планов в области цифровой экономики для обеспечения долгосрочных конкурентных преимуществ на формируемых рынках цифровых услуг, технологий и товаров. Актуальность темы данной научной статьи заключается в том, что XXI век вошел в отечественную и зарубежную историю как век развития и внедрения высоких технологий в различных областях экономики, усложнения взаимосвязей и повышения взаимозависимости ряда стран, а также перестройки ранее существовавших процессов в общегосударственном аспекте. Модернизация используемых и создание новых цифровых продуктов и услуг стали ведущим фактором развития глобализирующейся мировой экономики.

Горбата Л. П. Удосконалення механізму інформаційної відкритості діяльності органів публічної влади в Україні // Науковий вісник: державне управління: журнал. – 2020. – №3 (5). – С. 60-69. У статті наголошено, що з огляду на активний розвиток інформаційного суспільства проблема механізму інформаційної відкритості в діяльності органів публічної влади України набуває все більшої актуальності. Визначено, що у сучасному суспільстві широку популярність набувають питання впровадження механізмів прозорості та відкритості органів публічної влади як дієвих інструментів протидії корупції. Якість інформації на офіційних сайтах, онлайн-платформах та вільний доступ громадян до інформації про діяльність органів публічної влади є одними з головних чинників відкритості. На основі аналізу поняття «механізм державного управління» у статті представлено авторське поняття «механізм інформаційної відкритості органів публічної влади». Під механізмом інформаційної відкритості органів публічної влади запропоновано розуміти сукупність засобів організації управлінських процесів в органах публічної влади, які відображають стійкі взаємозалежності та взаємодії між вищевказаними органами та громадськістю з метою всебічного висвітлення своєї діяльності для виконання цілей (завдань) публічного управління відповідно до їх правового статусу. Проаналізовано проблеми механізму інформаційної відкритості органів публічної влади. Запропоновано напрями вирішення даного питання (якого), реалізація яких дасть змогу зробити більш ефективним механізм інформаційної відкритості органів публічної влади в Україні, що в свою чергу підвищить рівень довіри громадської до зазначених вище органів. Запропоновано ухвалити спеціальний закон, який би вніс визначеність у тлумаченні терміну «інформаційна відкритість», визначив би механізм та врегулював питання діяльності органів публічної влади у напрямку забезпечення прозорості і відкритості.

Дмитриев К. А. Проблемы развития электронной демократии в электронном государстве // Информационное право. – 2020. – № 3. – С. 32-36. Переход к электронной демократии является важным шагом в общественно-политическом развитии общества. Равнозначны ли понятия «электронное правительство» и «электронная демократия», в чем суть каждого из них? И если механизмы электронного правительства уже работают в современной России и обрели правовую регламентацию, то

основы электронной демократии, имеющие место, требуют особого внимания ввиду возможных рисков и преград на пути ее становления. Методология: использовался метод сравнительного анализа различных точек зрения, существующих в современном обществе, при определении понятия «электронная демократия». В соответствии с этим рассматривались возможные пути развития электронной демократии, а также барьеры на этом пути. Результаты. Рассмотрены аспекты понятий «электронное правительство» и «электронная демократия», определена их нетождественность, признаки и формы электронной демократии, наличие ее основ в современной России, а также риски и необходимость мер по обеспечению безопасности при широком внедрении цифровых технологий.

Ключевський В. І. Модульно-інтеграційна модель автоматизації діяльності органів публічної влади на основі концепції електронного урядування // Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : електронне наукове видання : збірник. – 2020. – № 4 (10) – серпень. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. – С. 151-161. В статті розглядаються питання автоматизації діяльності державних органів влади та підвищення ефективності державного управління. Визначено, що одним із дієвих засобів підвищення якості державного управління є впровадження електронного урядування та його інструментів (інформатизація та автоматизація процесів державного управління, електронний документообіг, надання адміністративних послуг в електронному вигляді, електронні петиції тощо) у діяльність органів влади. Для удосконалення державного управління запропоновано використовувати запровадження систем якості ISO 9001:2009 та ISO 9001:2015. Переваги застосування такого підходу показано на прикладі Херсонської обласної державної адміністрації, а саме: упорядкування і регламентування (виконання послідовності дій згідно із затвердженими процедурами) діяльності; можливість підвищення рівня внутрішнього електронного документообігу, чіткішого розподілу повноважень, завдань та відповідальності через прописування процесів і управління ними; підвищення якості надання послуг громадянам, поінформованості про це та врахування їхніх потреб і очікувань; раціональне та ефективне використання ресурсів, особливо людських. Також як інструмент підвищення ефективності державного управління розроблено модульно-інтеграційну модель автоматизації діяльності органів публічної влади. Ця модель може адаптуватися до вимог конкретного органу державної або муніципальної влади, а її перевагами визначені поліпшення якості підготовки аналітичних, інформаційних та інших матеріалів для забезпечення діяльності обласної державної адміністрації; забезпечення стабільності кадрового потенціалу в апараті; підвищення кваліфікації працівників апарату з урахуванням європейських підходів у роботі. У висновку зазначається, що застосування інновацій та сучасних управлінських технологій в державному управлінні сприяє насамперед прозорості та відкритості діяльності державних інституцій, підвищенню ефективності їх діяльності, якісному 152 наданню населенню різноманітних послуг, формуванню електронних взаємовідносин між суспільством і державою.

Кохан В. П. Звернення за електронними послугами як альтернатива отримання адміністративних послуг // Сучасні проблеми розвитку права та економіки в інноваційному суспільстві : зб. наук. пр. за матеріалами Інтернет-конференції, 26 лютого 2019 р. – Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2019. – С. 61-65. У роботі детально проаналізовано питання звернення за електронними послугами як альтернативу отримання адміністративних послуг. Автором

грунтовно досліджено правову основу впровадження та розвитку електронних послуг в Україні та зроблено відповідні висновки.

Крысенкова Н. Б., Чурсина Т. И., Леценков Ф. А. Использование цифровых технологий в концепции открытого правительства за рубежом // Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. – 2020. – № 4. – С. 67-79. Вопрос трансформации государственного управления в части перехода от открытого правительства к цифровому в последние годы чрезвычайно актуален не только в Российской Федерации, но и в зарубежных странах. Во многих из них этот процесс идет намного дольше, чем в нашей стране, и ряд технологий, применяемых для имплементации концепции цифрового правительства, уже апробирован и внедрен в различных сферах управления. При этом интерес представляет опыт не только государств – лидеров в области внедрения современных технологий в систему государственного управления, но и стран, где проблема имплементации государственных решений в области цифрового правительства имеет особое значение в связи с невысоким уровнем жизни граждан и нередко недоступностью новых технологий для повседневного применения. Цель исследования – проведение анализа опыта зарубежных стран по внедрению цифровых технологий в управление государством, а также изучение процесса трансформации системы государственного управления от простой концепции открытого правительства к современной, более эффективной концепции цифрового правительства посредством расширения возможностей применения новейших информационных технологий. Методы исследования: анализ, синтез, сравнительно-правовой и др. Вывод: несмотря на активное развитие цифрового управления государством, многие страны сталкиваются с рядом проблем в части применения информационных технологий в этой сфере. Для развивающихся стран такие проблемы связаны во многом с необходимостью обеспечения всей территории государства и всех своих граждан оборудованием, которое позволило бы эффективно использовать преимущества, предоставляемые информационными технологиями в управлении, повысить уровень информационной грамотности населения. Развитые страны в настоящее время сталкиваются с проблемой подготовки специалистов, обладающих навыками как в сфере государственного управления, так и в области информационных технологий и информационной безопасности.

Пархоменко-Куцевіл О. І. Інформаційна відкритість системи публічного управління як основа забезпечення національної безпеки // Науковий вісник: державне управління: журнал. – 2020. – №3 (5). – С. 195-203. У статті системно проаналізовано проблему забезпечення інформаційної відкритості системи публічного управління як основи національної безпеки. Інформаційна відкритість органів публічного управління є ключовим інструментом для боротьби з корупцією, а також формування практичних засад забезпечення національної безпеки. Обґрунтовано, що інформаційна відкритість системи публічного управління – це формування механізмів забезпечення надання інформації органами публічного управління безпосередньо або опосередковано з метою формування дієвого діалогу та співпраці з громадськістю, формування ефективних державно-управлінських рішень з важливих питань життєдіяльності суспільства. Запропоновано розробити Стратегію розвитку інформаційного суспільства на 2021-2031 роки, де передбачити: по-перше, дієві механізми інформаційної відкритості, зокрема, проведення публічних звітувань органів державного управління та місцевого самоврядування; по-друге, впровадження механізмів громадського оцінювання такого звітування та наслідки щодо негативного оцінювання; по-третє, визначити основні загрози, які виникають внаслідок відсутності принципу відкритості у співпраці органів

публічного управління та громадськості, визначення ефективних механізмів забезпечення такої співпраці.

Садиков С. А. Узбекистан: от электронного правительства к умному правительству: модель и этапы развития // Вестник Казахского гуманитарно-юридического инновационного университета. – 2020. – № 2 (46). – С. 146-152. В данной статье рассматриваются модели системы «электронное правительство», этапы развития и модель зрелости системы «e-gov». Предложена авторская модель системы «электронное правительство» на основании действующих моделей в мире. Также в статье рассмотрены основные задачи Узбекистана в развитии цифровой экономики, определенные в решениях руководства страны.

Семыкина О. И., Цирина М. А., Мелихова А. В. Цифровое правосудие: «культурный» баланс между правом на судебную защиту и безопасностью личности // Страховое право. – 2020. – № 3 (88). – С. 16-31. Авторы статьи предприняли попытку компаративного рассмотрения асинхронных подходов государств – республик бывшего СССР к запуску модели цифрового правосудия и нормативной правовой регламентации электронных способов разрешения конфликтов посредством гражданского, административного, деликтного и уголовного судопроизводства. Посредством эмпирического анализа ранжированных показателей той или иной страны по индексу развития электронного правительства в Глобальном рейтинге государств ООН в области развития электронного управления и показателю независимости правосудия в Глобальном индексе конкурентоспособности Всемирного экономического форума, в статье иллюстрируются темпы цифровизации, открытости, доступности и прозрачности государственных услуг для граждан и бизнеса. В исследовании рассматриваются инновационные подходы к урегулированию правовых конфликтов, стремительно адаптированные к современным социальным потрясениям, вызванным пандемией COVID-19, и потребностям общества, включая тенденции соблюдения «культурного» баланса между универсальной ценностью права на судебную защиту, коллективной и индивидуальной безопасности личности. С этих позиций теоретическая и практическая значимость опыта регулирования модели цифрового правосудия в государствах – республиках бывшего СССР, по мнению авторов, является весьма ценной «фактурой» для последовательной и эффективной цифровой трансформации судебной системы Российской Федерации. С учетом представленного компаративного материала, в том числе обобщающего экспертные оценки Европейской комиссии по эффективности правосудия, уже на настоящем (а не на конечном) этапе цифровизации российской модели правосудия можно спрогнозировать и минимизировать многие риски IT-оснащения судопроизводства по гражданским, административным и уголовным делам, включая разработку альтернативных онлайн-механизмов разрешения споров и конфликтов.

Удосконалення інформаційного забезпечення надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування / Ю. А. Опанасюк, С. О. Линник, Ю. М. Мельник, Ю. Г. Гириченко // Науковий вісник: державне управління: журнал. – 2020. – №3 (5). – С. 177-194. У статті розглянуто теоретичні та практичні основи інформаційного забезпечення надання адміністративних послуг. Проаналізовано інформаційне забезпечення при реалізації державної політики. Проаналізовані способи реалізації прав доступу громадян до інформації про діяльність державної влади та органів місцевого самоврядування. Розглянута специфіка інформаційного забезпечення електронного урядування в сфері адміністративних послуг. Визначено особливості

розвитку електронного урядування, поняття електронних послуг та особливості функціонування Єдиного державного порталу адміністративних послуг. У вітчизняній практиці відсутні формалізовані вимоги, нормативи та критерії, які визначають ефективність надання адміністративних послуг органами публічного управління різних рівнів. В результаті виникає низка адміністративних проблем, оскільки з-поміж значної кількості програмного забезпечення складно визначити оптимальну універсальну платформу для впровадження системи надання адміністративних послуг. Зазначена проблематика потребує найшвидшого вирішення та чіткого регламентування з боку державних органів через розроблення національних стандартів. В європейських країнах якісний, швидкий та безпечний доступ до публічної інформації є основним показником ефективності публічного управління. Нормативне забезпечення розвинених країн може стати прикладом для удосконалення вітчизняної нормативної бази. В рамках дослідження проведено емпіричний аналіз інформаційного забезпечення Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) органів місцевого самоврядування Сумської області, виділені основні проблеми інформаційного забезпечення ЦНАП та обґрунтовані напрями підвищення результативності системи надання адміністративних послуг. Метою дослідження є удосконалення інструментарію надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування. Предметом дослідження є відносини, що виникають у процесі інформаційного забезпечення процесу надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування. Об'єктом дослідження є інформаційне забезпечення Центрів надання адміністративних послуг. Методи дослідження: системний аналіз, аналіз, синтез, індукція, дедукція, статистичний аналіз, метод експертних оцінок.

Шелкунова Т. Г., Тадтаева А. А. Мониторинг цифровизации системы государственного управления // Актуальные тенденции и инновации в развитии российской науки. Сборник научных статей. – Москва, 2020. – С. 125-132. В исследовании анализируются мероприятия по цифровизации, именно в области государственного управления. Также изучается результат воздействия цифровизации на качество управления в сфере ГМУ. Приводится анализ более востребованных государственных услуг в реализации электронного правительства.